

Izvještaj o monitoringu potrošnje sredstava od strane saobraćajnih preduzeća u državnom vlasništvu

Balkanska istraživačka mreža Crna Gora

Novembar, 2025. godine

Foto: Pixabay

Projekat »Transparentne i odgovorne državne kompanije u Crnoj Gori« se implementira uz podršku regionalnog projekta Smart Balkans – Civilna društva za povezan Zapadni Balkan koji implementira Centar za promociju civilnog društva (CPCD), Center for Research and Policy making (CRPM) i Institute for Democracy and Mediation a finansijski podržava Ministarstvo vanjskih poslova Kraljevine Norveške.

Naziv:

Izveštaj o monitoringu potrošnje sredstava od strane saobraćajnih preduzeća u državnom vlasništvu

Izdavač:

Balkanska istraživačka mreža (BIRN) Crna Gora

Autorke izveštaja:

Jelena Mitrović
Andrea Stanišić

Autor istraživačkih tekstova:

Samir Kajošević

Urednik publikacije:

Vuk Maraš

Lektor:

Bojan Jevrić

Novembar, 2025. godine

SADRŽAJ

SADRŽAJ.....	3
I UVOD.....	4
II SAŽETAK	6
III METODOLOGIJA.....	9
IV PRISTUP INFORMACIJAMA	11
V OPŠTI FINANSIJSKI PODACI	15
VI SPONZORSTVA I DONACIJE.....	18
VII PRIHODI RUKOVODSTVA.....	23
VIII POTROŠNJA PREKO KOMPANIJSKIH KARTICA.....	27
IX KONSULTANTSKE USLUGE	29
X ADVOKATSKE USLUGE	31
XI MEDIJSKE USLUGE	33
XII HOTELSKI SMJEŠTAJ I UGOSTITELJSKE USLUGE.....	35
XIII AVIO KARTE	37
XIV OTPREMNINE	39
XV STAMBENE DOTACIJE/KREDITI	42
XVI UGOVORI O RADU	44
XVII UGOVORI O DJELU.....	46
XVIII DRUGI UGOVORI O ANGAŽOVANJU TREĆIH LICA	49
XIX UGOVORI SA AGENCIJAMA ZA POSREDOVANJE U ZAPOSŁJAVANJU.....	50
XX ZAKLJUČCI I PREPORUKE.....	52
XXI ANEKSI	55

I UVOD

Preporuke Komisije iz prethodne godine djelimično su sprovedene i u velikoj mjeri ostaju važeće. U narednoj godini, Crna Gora bi posebno trebalo da (...) nastavi sa punom i efikasnom primjenom unaprijeđenih strateških i pravnih okvira radi rješavanja postojećih izazova i nastavka usklađivanja sa pravnom tekovinom EU i evropskim standardima u oblasti prevencije i borbe protiv korupcije, prateći preostale preporuke Venecijanske komisije, GRECO-a i misija ravnopravnog pregleda Evropske komisije, uključujući preporuke o efikasnom funkcionisanju institucionalnog okvira, te obezbjeđivanju operativnih kapaciteta i finansijske nezavisnosti Agencije za sprečavanje korupcije...

Komunikacija Evropske komisije o politici proširenja EU za 2025. godinu

Preduzeća u državnom vlasništvu u Crnoj Gori suočavaju se sa brojnim izazovima, što je posebno izraženo u strateškim sektorima kao što su transport i elektroenergetika. Što su preduzeća finansijski potentnija tako postoji i veći prostor za različite vrste zloupotreba, posebno onih koje se tiču političkog zapošljavanja, kupovine glasova, podjele donacija i sponzorstava, nesvrishodnog trošenja sredstava i slično.

Korupcija je često prisutna u preduzećima u državnom vlasništvu jer se menadžment bira po političkoj osnovi dok je zakonodavstvo satkano od brojnih pravnih praznina. Članstvo u upravnim odborima dijeli se po političkom ključu partija koje vrše funkciju vlasti što otvara prostor i za dodatna zapošljavanja činovnika ovih institucija, po političkoj osnovi, nerijetko u susret izborima.

Problem politizacije prepoznat je i od strane same Vlade, koja je sačinila Nacrt zakona o upravljanju privrednim društvima u državnoj svojini, a u čijoj izradi je učestvovao i BIRN. Ova obaveza dio je Reformske agende Crne Gore u procesu pridruživanja EU.

Nepotizam i zloupotreba resursa sve više postaju pravila umjesto izuzetaka. Nedostatak transparentnosti dodatno olakšava korupciju a ova praksa ozbiljno narušava integritet preduzeća ali i institucija u cjelini. Umjesto da se zaposleni biraju na bazi stručnosti i sposobnosti, politički faktori često igraju ključnu ulogu, što može dovesti do nedostatka kvalifikovanog osoblja, lošeg poslovanja preduzeća ali i do značajnog opterećenja budžeta državnih preduzeća.

Sa druge strane, zbog činjenice da se radi o privrednim društvima, uključujući one u oblasti transporta, koja obiluju značajnim sredstvima, procedure zapošljavanja su manje zahtjevne a prostor za diskreciono odlučivanje značajno veći u odnosu na institucije javne uprave. Aktuelni Zakon o finansiranju političkih subjekata nije primjenjiv na ova preduzeća, samim tim ona ne podliježu normama koje ograničavaju mogućnost političke zloupotrebe u susret izborima.

Nedostatak transparentnosti u upravljanju javnim preduzećima može otežati praćenje njihovih aktivnosti i finansijske odgovornosti. To stvara veliku prazninu između institucija i građana. Nepravilnosti u finansijskom poslovanju, kao što su nedostatak pravilnog finansijskog nadzora ili računovodstvene manipulacije, mogu ozbiljno ugroziti stabilnost i dugoročnu održivost javnih preduzeća.

Slaba uprava otežava donošenje brzih i učinkovitih odluka, što usporava rad javnih preduzeća i smanjuje njihovu sposobnost prilagođavanja promjenama. Reformski napor usmjereni prema povećanju transparentnosti, jačanju pravne sigurnosti, smanjenju političkog uticaja te poboljšanju upravljanja i odgovornosti do sada su bili kozmetički a ne suštinski, što nije doprinijelo rješavanju ovih problema i boljem funkcionisanju javnih preduzeća u transportnom sektoru u Crnoj Gori. Ista su često povezana s korupcijom i nepotizmom ali i sa političkim uslugama koje za potrebe političkih elita izvršavaju državna preduzeća sredstvima svih građana.

Prepoznajući ove rizike BIRN Crna Gora, na osnovu svojih prethodnih iskustava u oblasti monitoringa preduzeća u državnom vlasništvu, analizirao je poslovanje još jedne ključne grupe – transportnih preduzeća u državnom vlasništvu. Cilj ovog monitoringa bio je da se sistematskim praćenjem i javnim izvještavanjem o njihovom radu poveća transparentnost i aktivno zagovaraju snažniji mehanizmi odgovornosti, čime se doprinosi otvorenijem i demokratskijem društvu.

II SAŽETAK

BIRN Crna Gora je u toku osmomjesečnog monitoringa pratio potrošnju osam transportnih preduzeća u državnom vlasništvu i to: Akcionarskog društva za uslužne djelatnosti u vazdušnom saobraćaju - Aerodromi Crne Gore, nacionalne avio kompanije ToMontenegro d.o.o, Monteput d.o.o, AD Montecargo Podgorica, AD Luka Bar, AD Luka Kotor, AD Crnogorska plovidba Kotor i Barska plovidba AD Bar.

Aerodromi Crne Gore nisu odgovorili ni na jedan zahtjev za slobodan pristup informacijama BIRN-a tako da su svi korišćeni podaci vezani za poslovanje ove insitucije prikupljeni putem javnih registara Poreske uprave i Agencije za sprečavanje korupcije.

Ukupni podaci pokazuju da je ovih osam preduzeća u proteklih sedam godina ostvarilo poslovne prihode u iznosu od preko 824 miliona eura. Rashodi u istom periodu su iznosili više od 555 milona, dok su troškovi zarada, naknada zarada i ostali lični rashodi bili preko 259 miliona eura. Zbirni neto pozitivni rezultat bio je više od 32 miliona eura.

Zbiran prosječan broj zaposlenih u ovim kompanijama u posmatranom periodu porastao je za trećinu, sa 1.746 u 2018. godini na 2.346 zaposlenih u 2024. godini. Bitno je napomenuti da kompanija ToMontenegro nije postojala do 2021. godine. Ukoliko bi se ova kompanija izuzela iz računice, preostalih sedam subjekata monitoringa svakako bilježe porast sa 1.746 na 2.179 zaposlenih u sedam godina.

U posmatranom periodu, ove kompanije podijelile su preko million i 200 hiljada eura donacija i sponzorstava a prednjačila je Luka Bar sa preko 830 hiljada eura u periodu od šest godina.

Kada su u pitanju naknade i zarade čelnih ljudi subjekata monitoringa, uočen je trend sakrivanja konkretnih informacija o ovoj vrsti rashoda. Samo Montecargo, Crnogorska plovidba i Luka Kotor dostavile su platne liste članova menadžmenta u periodu od 2019 - 2024. godine. Luka Bar i ToMontenegro na zahtjev BIRN-a Crna Gora odgovorili su pozitivno upućujući na javne registre Agencije za sprečavanje korupcije. Aerodromi Crne Gore nisu odgovorili na zahtjev, Monteput je isti odbio ("iz razloga što se pretežan dio tražene dokumentacije nalazi u arhivi Društva u zgradi Komandnog centra na Sozini, te bi pristup istima zahtijevao angažovanje dodatnih administrativno-tehničkih kapaciteta, koje Monteput, trenutno, nije u mogućnosti da obezbijedi"), dok Barska plovdba nije dostavila dokumentaciju do momenta zaključivanja izvještaja.

Kada je u pitanju potrošnja preko poslovnih kartica, dokumentaciju su dostavile kompanije ToMontenegro, Montecargo, Crnogorska plovdba i Luka Kotor dok je Luka Bar dostavila zbirne iznose utrošene za ovu namjenu po godinama. Iz dokumentacije dostavljene od strane Luke Kotor nije bilo moguće doći do preciznih informacija vezanih za imena nosioca platne kartice. Zbirna potrošnja iz dostavljene dokumentacije iznosi nešto manje od 100 hiljada eura.

Dokumentaciju vezanu za realizovane advokatske usluge dostavile su kompanije ToMontenegro, Montecargo, Barska plovdba i Luka Kotor. Crnogorska plovdba rješenjem je informisala BIRN Crna Gora da u monitoring periodu nije imala zaključene ugovore sa advokatskim kancelarijama. Ipak, dostavljena dokumentacija se razlikuje od kompanije do kompanije - negdje su dostavljene uplatnice, negdje realizovane fakture, a u nekim slučajevima ugovori o zastupanju. Zbog toga, jasno praćenje rashoda za advokatske usluge značajno je otežano.

Kada su u pitanju konsultantske usluge dokumentaciju su dostavile kompanije ToMontenegro, Barska plovdba, Crnogorska plovdba i Luka Kotor. Sudeći po dostavljenim realizovanim uplatama za ove potrebe utrošen je zbiran iznos od preko 160 hiljada eura.

Ukoliko govorimo o korišćenju medijskih usluga dokumentaciju su dostavile kompanije ToMontenegro, Luka Bar, Barska plovdba, Crnogorska plovdba i Luka Kotor. Sudeći po iznosima dostavljenih faktura za ove potrebe ova četiri monitoring subjekta su u šestogodišnjem periodu izdvojila iznos od skoro 400 hiljada eura.

Dokumentaciju u vezi troškova hotelskog smještaja i ugostiteljskih usluga dostavile su kompanije ToMontenegro, Montecargo i Luka Kotor. Crnogorska plovdba rješenjem je obavijestila BIRN Crna Gora da u pomenutom periodu nije imala zaključene ugovore za ugostiteljske usluge i usluge hotelskog smještaja u Crnoj Gori i inostranstvu. Sudeći po dostavljenim uplatnicama za realizovane usluge ove tri kompanije su za ovu namjenu u monitoring periodu utrošile zbiran iznos od skoro million i osam hiljada eura.

Kada je u pitanju dokumentacija vezana za potrošnju usmjerenu ka kupovini avio karata za potrebe monitoring subjekata, dokumentaciju su dostavili ToMontenegro, Montecargo, Crnogorska plovdba i Luka Kotor. Za ovu namjenu ova četiri preduzeća su u periodu od šest godina utrošila preko 750 hiljada eura.

Pet kompanija koje su dostavile dokumentaciju vezanu za otpremnine; ToMontenegro, Montecargo, Luka Bar, Barska plovdba i Luka Kotor u monitoring periodu zbirno su podijelile preko 1,3 miliona eura na otpremnine.

U Crnoj Gori je bilo puno riječi o stambenim pomoćima i stambenim kreditima koje su preduzeća u državnom vlasništvu dijelila po povlašćenim uslovima. Dokumentaciju u vezi sa dodjeljenim stambenim dotacijama/kreditima dostavila su samo dva preduzeća. Montecargo i Luka Bar koje su zbirno dodijelile 91 stambeni kredit u ukupnom iznosu od preko 450 hiljada eura. Barska plovidba je rješenjem informisala BIRN Crna Gora da u monitoring periodu nisu dodjeljivane stambene pomoći što su uradile i kompanije ToMontenegro, Crnogorska plovidba i Luka Kotor.

Kada je u pitanju zapošljavanje, na upit BIRN-a za dostavljanje sklopljenih ugovora o radu pozitivno su odgovorili Montecargo, Luka Bar, Crnogorska plovidba i Luka Kotor. Ove četiri kompanije zbirno su u monitoring periodu zaključile 481 ugovor o radu, od čega je 350 sklopila samo Luka Bar. Barska plovidba na zahtjev je odgovorila rješenjem koje navodi da u monitoring periodu nisu zaključivani ugovori o radu.

Kada su ugovori o djelu u pitanju dokumentaciju po zahtjevima za slobodan pristup informacijama dostavilo je pet preduzeća: ToMontenegro, Montecargo, Luka Bar, Crnogorska plovidba i Luka Kotor. Ove kompanije su u monitoring periodu zaključile ukupno 1.275 ugovora o djelu, od čega najviše Luka Bar 1.061.

Kada su u pitanju ugovori sklopljeni putem agencija za posredovanje u zapošljavanju Monteput, Luka Kotor, Barska plovidba i Crnogorska plovidba su na zahtjev BIRN-a dostavile odgovor da u monitoring periodu nisu sklapale ugovore sa agencijama za posredovanje pri zapošljavanju dok su dokumentaciju dostavila tri preduzeća - ToMontenegro, Montecargo i Luka Bar. Ova tri preduzeća zbirno su zaključila 1.335 ovakvih ugovora o zapošljavanju od čega je 1.307 sklopila Luka Bar.

III METODOLOGIJA

Monitoring crnogorskih transportnih preduzeća bio je zasnovan na prikupljanju i analiziranju podataka iz javno dostupnih registara Centralnog registra privrednih subjekata Crne Gore, portala „Taxis“ Poreske uprave Crne Gore, portala „Moj novac“, javnih registara Agencije za sprečavanje korupcije, veb sajtova subjekata monitoringa kao i dokumentacije dostavljene od strane pomenutih preduzeća kao odgovor na upite poslate putem zahtjeva za slobodan pristup informacijama.

Za potrebe formiranja integrisane baze podataka prikupljena je finansijska dokumentacija osam pomenutih preduzeća za 2018, 2019, 2020, 2021, 2022. i 2023. godinu koju sačinjavaju: bilansi stanja, bilansi uspjeha, promjene na kapitalu, statistički aneksi, tokovi gotovine, obračuni amortizacije, izvještaji menadžmenta i napomene uz finansijske izvještaje.

Na osnovu bazične analize javno dostupnih podataka uz konsultaciju informacija dostupnih na portalu „Moj novac“ formirana je osnovna lista pitanja u vezi sa poslovanjem koja je putem 122 zahtjeva za slobodan pristup informacijama poslata ovim preduzećima.

Korišćenjem Zakona o slobodnom pristupu informacijama traženi su konkretni podaci koji se tiču pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta, dodjela donacija, pomoći i sponzorstava pravnim i fizičkim licima, prihoda koja su ostvarivali članovi menadžmenta kompanija, potrošnje sredstava korišćenjem službenih platnih kartica koje su u posjedu rukovodstva kao i zaključenih ugovora o radu, ugovora o djelu i ugovora sklopljenim putem agencija za posredovanje u zapošljavanju. Osim ovih podataka BIRN je tražio sklopljene ugovore i dokaze o isplatama konsultantskih, medijskih i advokatskih usluga kao i troškove ugostiteljskih usluga i hotelskog smještaja. Traženi su i podaci o kupovini avionskih karata za potrebe preduzeća kao i troškovi isplaćenih otpremnina i dotacija za rješavanje stambenog pitanja zaposlenih i menadžmenta. Dodatni zahtjevi poslani su u formi potraživanja dodatnih informacija u slučajevima kada prvobitni odgovori nisu bili dodatno jasni ili određene dostavljene informacije cenzurisane.

Paralelno sa pristizanjem informacija kreirana je sveobuhvatna baza podataka koja sadrži detaljnu analizu poslovanja transportnih preduzeća u državnom vlasništvu za 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023. i 2024. godinu, 659 unosa realizovane potrošnje sa poslovnih kartica za pet preduzeća u toku šest godina, 649 obrađenih donacija i sponzorstava dodijeljenih od strane pet kompanija u periodu od 2019 - 2024. godine kao i 2528 unosa o prihodima rukovodstava svih osam preduzeća. Baza podataka broji i 91 unos kada su u pitanju stambene donacije ili stambeni krediti dodjeljivani od strane dvije kompanije.

Takođe, baza sadrži i 133 unosa o dodjeljenim otpremninama u pet preduzeća, 196 unosa o korišćenju advokatskih usluga od strane četiri kompanije, 204 unosa o konsultantskim uslugama koje su dostavile četiri kompanije, 322 medijskih usluga dostavljenih od strane pet kompanija, 295 unosa o kupovini avionskih karata za potrebe četiri preduzeća kao i 766 unosa o hotelskim i ugostiteljskim uslugama koje su koristile tri kompanije. U bazu podataka unijet je i 481 zaključen ugovor o radu sklopljen u sklopu četiri kompanije, kao i 1.285 ugovora o djelu sklopljenih u okviru pet preduzeća kao i 32 druga ugovora o angažovanju trećih lica sklopljena od strane dvije kompanije. Kada je u pitanju zapošljavanje putem agencija za posredovanje u zapošljavanju baza podataka sadrži 1.335 unosa o ugovorima sklopljenim od strane tri preduzeća.

BIRN Crna Gora očekuje odgovor na podnijete žalbi zbog odbijanja pristupa informacijama kao i zbog ćutanja administracije što implicira da bi u postizvještajnom periodu ova baza podataka mogla da bude nadograđena naknadno obezbijeđenim podacima po žalbi.

Cjelokupna baza podataka na osnovu koje je rađen ovaj izvještaj dostupna je na sajtu BIRN Crna Gora – www.birn.me.

IV PRISTUP INFORMACIJAMA

BIRN Crna Gora je u sklopu ovog projekta u osmomjesečnom periodu podnio ukupno 122 zahtjeva za slobodan pristup informacijama, 47 žalbi Agenciji za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama i 24 tužbe Upravnom sudu Crne Gore zbog kršenja prava na pristup informacijama. Zbog naknadne dostave podataka povučeno je šest žalbi i šest tužbi.

Najveći broj podnijetih zahtjeva naišao je na pozitivan odgovor od strane preduzeća koja su bila subjekti monitoringa ali zabilježeni su i slučajevi ćutanja institucija ili su podnijeti zahtjevi odbijeni.

Broj zahtjeva	Dostavljene informacije	Djelimično dostavljene informacije	Zahtjev odbijen	Ćutanje administracije
122	82	3	18	19

Tabela 1: Podnijeti zahtjevi za slobodan pristup informacijama

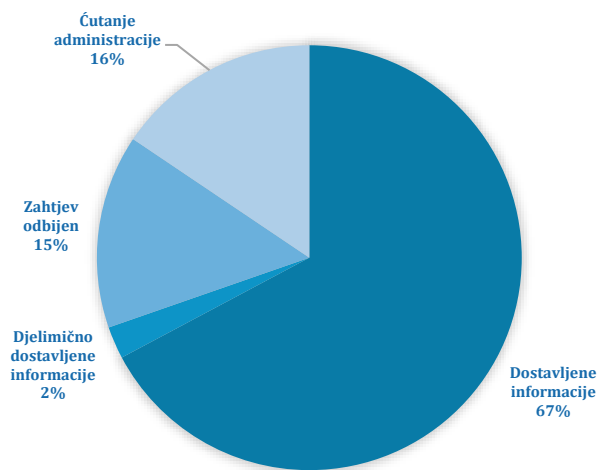
Aerodromi Crne Gore nisu odgovorili ni na jedan zahtjev BIRN-a Crna Gora, čak ni nakon što je Agencija za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama usvojila žalbe BIRN-a Crna Gora koje su se odnosile na ovo preduzeće.

Monteput je odbio sve zahtjeve osim zahtjeva za dostavljanje kopije pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta i ugovora sklopljenih putem agencija za posredovanje. Svi ostali zahtjevi odbijeni su ("iz razloga što se pretežan dio tražene dokumentacije nalazi u arhivi Društva u zgradi Komandnog centra na Sozini, te bi pristup istima zahtijevao angažovanje dodatnih administrativno-tehničkih kapaciteta, koje Monteput, trenutno, nije u mogućnosti da obezbijedi"). Monteput dokumentaciju nije dostavio ni nakon rješenja Agencije za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama kojim se usvajaju žalbe BIRN-a.

Važno je napomenuti da se od 27 rješenja kojima se odbija slobodan pristup informacijama odvađa osam onih kojima je pristup odbijen zbog neposjedovanja informacija. Ova rješenja tretirana su kao dostavljena.

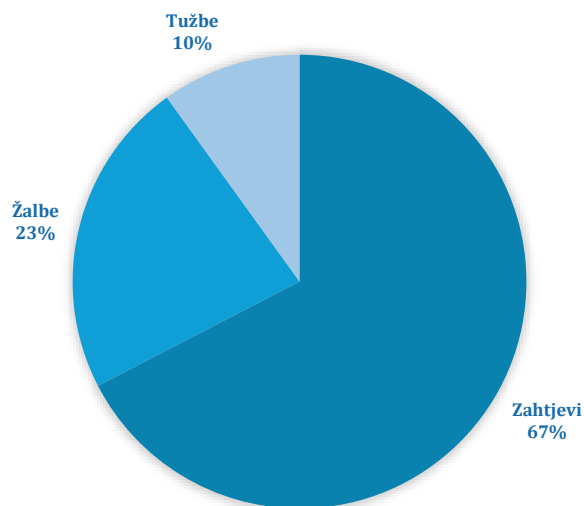
U periodu implementacije projekta Agencija za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama usvojila je 19 žalbi BIRN-a Crna Gora, dok Upravni sud Crne Gore u trenutku zaključenja izvještaja nije procesuirao nijednu tužbu.

REZULTATI PODNIJETIH ZAHTEJEVA

Grafik 1: Rezultati podnijetih zahtjeva

PRAVNI POSTUPCI

Grafik 2: Pravni postupci

Kada je u pitanju transparentnost subjekata monitoringa najtransparentnije kompanije su Montecargo, Luka Kotor i Crnogorska plovidba koje su dostavile svu traženu dokumentaciju.

Slijedi ToMontenegro koji je pozitivno odgovorio na sve zahtjeve BIRN-a Crna Gora osim zahtjeva kojim su traženi sklopljeni ugovori o radu, odnosno ugovori kojima je zasnovan radni odnos za 2019, 2020, 2021, 2022, 2023. i 2024. godinu proglašivši ih poslovnom tajnom. Ova kompanija je na zahtjev za dostavljanjem kopije akata koji sadrže podatke o preciznim mjesečnim iznosima zarada i svih drugih primanja po bilo kom osnovu izvršnog direktora i svih članova odbora direktora kompanije ToMontenegro za 2021, 2022, 2023. i 2024. godinu u smislu platnih listi ili sličnih dokumenata dostavila interne pravilnike o visini zarada, a kasnije uputila BIRN Crna Gora na javne registre Agencije za sprečavanje korupcije.

Luka Bar odbila je da dostavi podatke koji se tiču dostavljanja ugovora, faktura i dokaza o plaćanju faktura za ugostiteljske usluge i usluge hotelskog smještaja; ugovora, faktura i dokaza o plaćanju faktura za sve konsultantske usluge; ugovora, faktura i dokaza o plaćanju faktura advokatskih usluga kao i ugovora, faktura i dokaza o plaćanju faktura za kupovinu avionskih karata. Sve ove podatke kategorizovali su kao poslovnu tajnu. Luka Bar je inicijalno odbila zahtjev za dostavljanjem informacija o prihodu menadžmenta ali je po rješenju

Agencije za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama usvojila zahtjev i uputila BIRN na registre Agencije za sprečavanje korupcije. Luka Bar je takođe dostavila zbirne iznose u vezi sa potrošnjom na službenim platnim karticama, umjesto izvoda iz banke.

Specifičan je slučaj Barske plovidbe čiji službenik je zvaničnim dopisom na zahtjeve BIRN-a Crna Gora 27.03.2025. godine zamolio za produženje roka za dostavljanje dokumentacije usljed njene obimnosti. 23.04.2025. godine uslijedio je još jedan ovakav dopis za sljedeći set zahtjeva. Ova kompanija dostavila je u formi odgovora na zahtjeve za slobodan pristup informacijama dokumentaciju koja sadrži informacije o dodjeljenim otpremninama, korišćenim advokatskim uslugama i Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta kao i informaciju da u monitoring periodu nije dodjeljivala stambene dotacije/kredite.

U vezi sa preostalom dokumentacijom BIRN Crna Gora je u direktnoj (verbalnoj) komunikaciji sa ovom kompanijom dogovorio produženje roka, znatno duže od zakonskog (osam dana) u saglasnosti da dokumentacija bude dostavljena do polovine juna 2025. godine. Imajući u vidu da ista nije dostavljena ni tada, BIRN je uložio žalbe za ćutanje administracije.

Dana 13.10.2025. godine Barska plovidba dostavila je BIRN-u Crna Gora rješenja kojima se zahtjevi BIRN-a usvajaju kao i dopis potpisan od strane izvršnog direktora Borisa Mihailovića kojim se traži dodatno produženje roka za dostavu. Ova kompanija dostavila je 18.11.2025. godine dokumentaciju vezanu za medijske usluge, konsultantske i advokatske usluge. 24.11.2025. godine dostavljena su nam i rješenja u kojima je navedeno da kompanija u monitoring periodu nije sklapala ugovore o radu i ugovore sklopljene putem agencija za posredovanje. Barska plovidba, osam mjeseci nakon prijema prvog zahtjeva za slobodan pristup informacijama, tj. sedam mjeseci od posljednjeg zahtjeva za slobodan pristup informacijama nije dostavila dokumentaciju o dodjeljenim sponzorstvima i donacijama, prihodima menadžmenta, korišćenim ugostiteljskim uslugama, kupljenim avio kartama i sklopljenim ugovorima o djelu.

Najmanje transparentne kompanije od svih subjekata monitoringa su Aerodromi Crne Gore koji nisu odgovorili ni na jedan zahtjev BIRN Crna Gora i Monteput koji je odbio sve zahtjeve osim zahtjeva koji se ticao dostavljanja Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta i rješenje kojim se navodi da kompanija u monitoring periodu nije sklapala ugovore putem agencija za posredovanje u zapošljavanju.

Tip podataka / kompanija	Montecargo	Luka Kotor	Crnogorska plovidba	ToMontenegro	Luka Bar	Barska plovidba	Monteput	Aerodromi Crne Gore
Pravilnik o sistematizaciji								
Sponzorstva i donacije								
Prihodi menadžmenta								
Potrošnja na platnim karticama								
Konsultantske usluge								
Advokatske usluge								
Medijske usluge								
Ugostiteljske usluge								
Avio karte								
Otpremnine								
Stambeni krediti								
Ugovori o radu								
Ugovori o djelu								
Ugovori posredstvom agencija								

Informacija dostavljena	Djelimično dostavljena	Zabranjen pristup ili ignorisanje zahtjeva
-------------------------	------------------------	--

Tabela 2: Pregled traženih informacija

V OPŠTI FINANSIJSKI PODACI

BIRN Crna Gora pratio je pet ključnih kategorija iz finansijskih izvještaja koji se tiču osam transportnih preduzeća u državnom vlasništvu i to: Akcionarskog društva za uslužne djelatnosti u vazdušnom saobraćaju - Aerodromi Crne Gore, nacionalne avio kompanije ToMontenegro d.o.o, Monteput d.o.o, AD Montecargo Podgorica, AD Luke Bar, AD Luke Kotor, AD Crnogorske plovodba Kotor i Barske plovodba AD Bar.

Analizirani su njihovi finansijski podaci za period od 2018 a zaključno sa 2024. godinom.

Naziv	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.	Ukupno
Poslovni prihodi (u EUR)	75.081.799	100.462.026	47.018.919	76.883.719	169.919.356	181.877.012	172.833.265	824.076.096
Poslovni rashodi	79.238.602	65.573.612	32.979.236	52.747.318	99.478.326	116.963.937	109.018.278	555.999.309
Troškovi zarada, naknada zarada i ostali lični rashodi	32.174.740	34.432.537	30.580.397	32.371.209	38.864.145	42.666.052	48.311.965	259.401.045
Neto rezultat	-36.331.543	24.565.877	-16.540.714	32.371.209	31.576.885	22.247.023	15.503.022	32.785.742
Prosječan broj zaposlenih	1.746	1.808	1.774	1.835	2.094	2.253	2.346	

Tabela 2: Zbirni podaci za osam praćenih preduzeća iz finansijskih izvještaja

Napomena: podaci o finansijama preuzeti su iz bilansa uspjeha (BU) kompanija i statističkih aneksa (SA) kompanija iz finansijskih izvještaja dostupnih na TAXIS platormi Uprave prihoda Crne Gore

Ukupni podaci pokazuju da je ovih sedam institucija u proteklih sedam godina ostvarilo poslovne prihode u iznosu od 824.076.096 €. Rashodi u istom periodu su iznosili 555.999.309 € dok su troškovi zarada, naknada zarada i ostali lični rashodi bili 259.401.045 €. Zbirni pozitivni neto rezultat iznosi 32.785.742 €.

Ove kompanije ostvarile su zbiran negativan neto rezultat 2018. i 2020. godine. Kada govorimo o negativnim neto rezultatima najveći gubitaš bilo je preduzeće Montecargo koje je u monitoring periodu poslovalo sa plusom samo 2022. godine. Slijedi Barska plovodba koja je pozitivno poslovala samo 2020, 2022. i 2023. godine dok je Crnogorska plovodba u plusu završila samo 2021, 2022. i 2023. godinu.

Luka Kotor je 2020. i 2021. godinu završila sa negativnim bilansom dok su Aerodromi Crne Gore bili u minusu 2018. i 2020. godine. Državni avioprevoznik ToMontenegro prve dvije

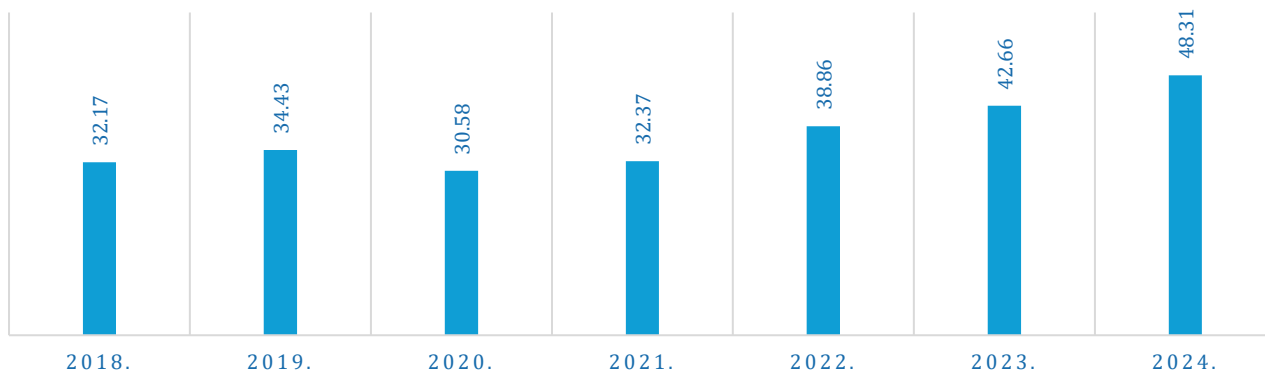
godine od osnivanja, 2021. i 2022. godine, imao je negativne bilanse dok je Luka Bar sa minusom završila 2018. godinu.

Jedino preduzeće koje je poslovalo pozitivno sve godine monitoring perioda bilo je Monteput.

Takođe, Agencija za zaštitu konkurencije prije tri godine donijela je rješenje kojim je ukazano da su obje brodarske kompanije, Barska i Crnogorska plovidba, nezakonito dobijale državnu pomoć, jer je Vlada u njihovo ime otplaćivala kredit kineskoj Eksim banci za ukupno četiri broda crnogorske flote što dovodi u pitanje kakvi bi bili njihovi završni računi da su kompanije samostalno izmirivale svoje kreditne obaveze.

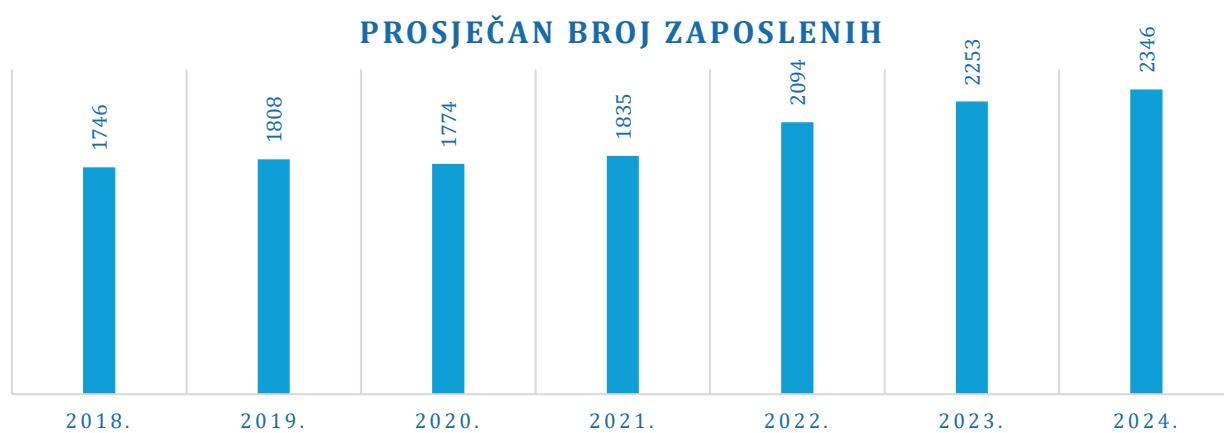
Takođe, Vlada Crne Gore je u avgustu 2025. godine odobrila pomoć od 75.000 € željezničkom teretnom operateru AD Montecargo kako bi ublažili posljedice smanjenog obima posla i očuvanja operativne sposobnosti preduzeća. 2023. godine Agencija za zaštitu konkurencije pokrenula je ispitni postupak kako bi utvrdila da li je to što je Vlada na ime osnivačkog uloga u kompaniji ToMontenergo u više rata isplatila ukupno 30 miliona eura, usklađeno sa Zakonom o kontroli državne pomoći.

RASHODI ZA ZARADE I NAKNADE (U MIL. EUR)

Grafik 3: Rashodi za zarade i naknade u posmatranim organizacijama u milionima eura, kroz godine

Zbiran broj zaposlenih u ovim institucijama u posmatranom periodu porastao je za trećinu, sa 1.746 u 2018. godini na 2.346 zaposlenih u 2024. godini. Bitno je napomenuti da kompanija ToMontenegro nije postojala do 2021. godine. Ukoliko bi se ova kompanija izuzela iz računice preostalih sedam subjekata monitoringa svakako bilježi porast sa 1.746 na 2.179 zaposlenih u sedam godina.

Grafik 4: Prosječan broj zaposlenih u posmatranim organizacijama, kroz godine

VI SPONZORSTVA I DONACIJE

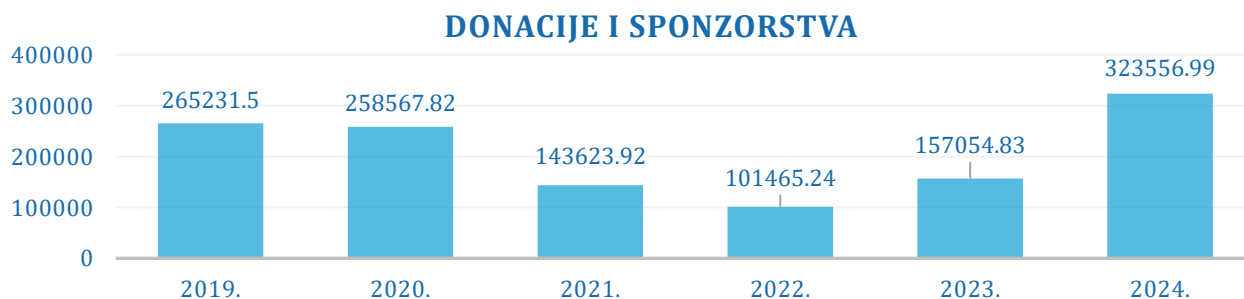
U Crnoj Gori dodjele sponzorstava, pomoći i donacija od strane preduzeća u državnom vlasništvu ostaju prepoznate kao prostor za potencijalne zloupotrebe vođene političkim uticajima. Na to posebno može da ukazuje sakrivanje podataka iz ove oblasti. Kada su u pitanju posmatrane kompanije analiza dodijeljenih sponzorstava i donacija ukazuje da postoji tendencija uplate sredstava pravnim subjektima bliskim aktuelnim vlastima. Imajući u vidu da tri subjekta monitoringa (Aerodromi Crne Gore, Monteput i Barska plovidba) nisu dostavila dokumentaciju po ovom zahtjevu može se zaključiti da u ovoj oblasti netransparentnost i dalje postoji.

Naziv	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.	Ukupno
ToMontenegro	/	/	/	/	500	7.300	7.800
Montecargo	19.230.35	51.197.55	2000	2500	2422	5149.99	82.499.89
Luka Bar	153.632.65	165.070.27	137.973.92	92.765.24	105.482.83	179.510	834.434.91
Crnogorska plovidba	6.600	16.800	3.650	6.200	4.950	5.897	44.097
Luka Kotor	85.768.5	25.500	/	/	43.700	125.700	280.668.5
Ukupno	265.231.5	258.567.82	143.623.92	101.465.24	157.054.83	323.556.99	1.249.500.3

Tabela 3: Podaci o iznosu donacija i sponzorstava

Podjela sredstava

Aerodromi Crne Gore nisu odgovorili na zahtjev za slobodan pristup informacijama a kompanija Monteput odbila je zahtjev ("iz razloga što se pretežan dio tražene dokumentacije nalazi u arhivi Društva u zgradi Komandnog centra na Sozini, te bi pristup istima zahtijevao angažovanje dodatnih administrativno-tehničkih kapaciteta, koje Monteput, trenutno, nije u mogućnosti da obezbijedi"). Barska plovidba je na zahtjeve BIRN-a Crna Gora odgovorila tražeći dodatno vrijeme za postupanje po zahtjevima ali dokumentacija do zaključivanja izvještaja nije dostavljena.

Grafik 5: Sponzorstva i donacije, kroz godine

ToMontenegro

Kada je u pitanju kompanija ToMontenegro, osnovana 2021. godine, dostavljena dokumentacija upućuje na ukupno šest donacija i sponzorstava realizovanih u toku 2023. i 2024. godine. 2023. godine uplaćena je samo jedna donacija (i to drugom budžetskom korisniku - Ministarstvu finansija Crne Gore), u formi učešća u akciji prikupljanja sredstava koja će biti preusmjerena Crvenom krstu Crne Gore radi pomoći građanima koji se suočavaju sa siromaštvom u iznosu od 500€. U toku 2024. godine za sponzorstva i donacije podijeljen je iznos od 7.300 € od čega najveći iznos od 4.000 € marketinškoj agenciji Usta Nova d.o.o. Beograd u formi sponzorstva na Workshopu "TU SKI&SPA", koji je održan 03.10.2024. godine u Beogradu.

Montecargo

Kompanija Montecargo je u šestogodišnjem monitoring periodu podijelila zbirno 82.499,89 €, od čega najviše 51.197,55 € 2020. godine, nakon čega su se ovi iznosi drastično smanjili. Zanimljivo je da je ova kompanija 2019. i 2020. godine dijelila donacije u iznosu od 70.427,9 € organizacijama i pojedincima, iako je te godine završila sa milionskim dugom, pokazalo je istraživanje BIRN-a.

Odluke o donacijama koje je BIRN dobio na osnovu zahtjeva za slobodan pristup informacijama pokazale su da je Montecargo najveće iznose izdvajao za pomoć sindikalnoj organizaciji te kompanije, kao i sportskim klubovima, udruženjima i pojedincima. Sindikalna organizacija Montecarga je u junu 2020. godine dobila 6.900 € pomoći, a u odluci se navodi da su „obezbijedjeni Franca paketi“, dok je u 2020. godini kroz još tri odluke sindikalnoj organizaciji isplaćeno 15.000 €, takođe za pakete kompanije Franca. Tokom 2019. godine Sindikalna organizacija dobila je ukupno 6.000 € eura pomoći, a prošle godine isplaćeno im je ukupno 1.800 €. U februaru 2019. godine dodjeljeno je 1.000 € pomoći za Multimedijalni studio Bijelo Polje, dok je isti iznos isplaćen u septembru 2019. godine za pomoć Fudbalskom klubu Jedinstvo iz Bijelog Polja i 500 € Košarkaškom klubu Ibar iz Rožaja. U dokumentaciji koju je Montecargo dostavio ne navode se obrazloženja za isplatu donacija, sponzorstva i pomoći.

Luka Bar

Luka Bar je od 2019. godine do prošle godine izdvojila ukupno 834.434,91 € za sponzorstva, donacije i pomoći, a najviše novca isplaćeno je prošle godine – 179.510 €. U prethodnih pet godina Luka Bar je pomagala sportske klubove, nevladina udruženja, pojedince, ali i institucije koje se već finansiraju iz državnog budžeta.

U julu 2020. godine je dodijeljeno 1.228 € pomoći Upravi policije Crne Gore za „adaptaciju objekta“, dok je u julu i avgustu 2019. godine Upravi policije isplaćeno ukupno 810 € za smještaj. U junu 2023. godine donirano je 1.000 € odjeljenju za bezbjednost Uprave policije, a prošlog novembra 1.553 € Ministarstvu unutrašnjih poslova. Uprava policije i Ministarstvo unutrašnjih poslova se finansiraju iz državnog budžeta. Kad su budžetski korisnici u pitanju, u novembru 2021. godine Luka Bar je donirala iznos od 60.000 € Domu zdravlja u Baru dok je u februaru 2024. doniran iznos od 60.445,28 € JZU Opšta bolnica "Blažo Jokov Orlandić".

Tokom 2019. godine Ženskom odbojkaškom klubu Luka Bar isplaćeno je ukupno 80.490,68 €, dok je 2020. dodijeljeno 27.595 € a 2021. godine 40.145 €. Ova praksa se nastavila i u narednim godinama pa je istom klubu 2022. godine dodijeljeno 50.394,04 € a 78.859,15 € 2023 godine. Najveći iznos isplaćen je 2024. godine – 87.981,5 €. Bitno je napomenuti da je ovaj klub u vlasništvu Luke Bar AD. U aprilu 2019. godine Luka Bar je donijela odluku o preuzimanju 6.614 € duga Odbojkaškog saveza Crne Gore u hotelu Sidro. Luka Bar je u septembru 2020. godine pomogla sa 10.000 € Ženski rukometni klub Budućnost, a u septembru 2019. godine je na sponzorstvo Rukometnog saveza izdvojeno 33.346 €. U oktobru 2020. Crnogorskom olimpijskom komitetu (COK) dodijeljeno je 10.000 € a Košarkaškom klubu Mornar ukupno 51.299 € sponzorstva.

U oktobru 2021. godine Luka Bar dodijelila je 1.000 € pomoći manastiru Zlateš kod Bijelog Polja, a u decembru iste godine odobreno je 1.000 € sponzorstva Mitropoliji crnogorsko-primorskoj. U martu 2019. godine isplaćeno je 4.000 € Barskoj nadbiskupiji za smještaj sveštenika tokom Evropskog prvenstva u futsalu za katoličke sveštenike.

U februaru 2019. godine odobreno je 1.000 € pomoći Društvu dobrovoljnih davalaca krvi Luka Bar, dok je u oktobru iste godine tom društvu isplaćeno još 1.000 € eura za restoranske usluge u hotelu Sidro. U maju 2022. godine isplaćeno je 1.000 € Guslarskom društvu "Sveti Jovan Vladimir" iz Bara, a u aprilu Luka Bar je sa 250 € otkupila karte za guslarski koncert.

Crnogorska plovidba

Analiza odluka Crnogorske plovidbe pokazala je da je i ovo državno preduzeće dijelilo donacije u godinama kada je poslovalo u minusu. Crnogorska plovidba je 2020. godinu završila u minusu od 89 hiljada eura i podijelila 16.800 € donacija. Pošle godine zabilježen je minus od sedamsto hiljada eura, dok je na donacije potrošeno 5.897 €. Ovo preduzeće je takođe pomagalo budžetske korisnike: Privrednu komoru Crne Gore 1000 €, Nacionalno koordinaciono tijelo za zarazne bolesti 15.000 €, Ministarstvo finansija kroz projekat "Borba protiv siromaštva" 1.000 € ali i Kotorski festival pozorišta za djecu u istom iznosu.

Luka Kotor

Analiza zvaničnih odluka o donacijama i sponzorstvima Luke Kotor pokazala je da je ovo preduzeće prošle godine na donacije, sponzorstva i pomoć potrošilo skoro tri puta više novca nego 2023. godine. Prošle godine izdvojeno je 125.700 €, dok je godinu ranije na sponzorstva i donacije potrošeno 43.700 €. Tokom 2019. godine na donacije i sponzorstva izdvojeno je 85.768 €, dok 2021. i 2022. godine novac za tu namjenu nije izdvojen jer je kompanija poslovala u minusu.

Odlukom Odbora direktora prošlog aprila je isplaćeno 30.000 € sponzorstva Vaterpolo klubu Primorac kako bi se finansirali troškovi putovanja i smještaja ekipa na domaćim, regionalnim i međunarodnim utakmicama. Prošlog maja je isplaćeno 15.000 € Košarkaškom klubu Kotor INA Montenegro za učešće na domaćim i međunarodnim takmičenjima. U martu 2024. godine je dodjeljeno 12.000 € Fudbalskom klubu Bokelj iz Kotora radi „prikupljanja sredstava za takmičarsku sezonu u kojoj su povećani troškovi“, dok je taj fudbalski klub u avgustu 2019. godine dobio 10.285 € „za angažovanje nezavisne revizorske kuće radi revizije poslovanja kluba“.

Odbor direktora Luke Kotor je prošlog februara sa 2.000 € sponzoriseo multimedijalni umjetničko-modni projekat izlaganja i predstavljanja dobrotke čipke i nakita modne kreatorke Anastazije Miranović, a 5.000 € isplaćeno je za organizaciju Kotorskog festivala pozorišta za djecu.

Analiza odluka pokazala je da je Luka Kotor pomagala i vjerske organizacije. Prošlog februara isplaćeno je 2.000 € Kotorskoj biskupiji za realizaciju projekta „Caritasove narodne kuhinje“, dok je 2019. godine donirano 500 € organizaciji Kolo srpskih sestara radi realizacije humanitarnih aktivnosti. U februaru 2019. godine isplaćeno je 500 € sponzorstva za modernizaciju zvaničnog sajta Srpske pravoslavne crkve Opštine Kotor i „afirmaciju kulturnih dobara ovog područja“.

Luka Kotor pomagala je i medije pa je tako u avgustu 2019. godine Televiziji Vijesti odobreno 10.000 € sponzorstva radi „osiguravanja dijela novčanih sredstava potrebnih za snimanje jutarnjeg programa ‘Boje jutro’, u kojem će se Kotor i Boka promovirati kao turističke destinacije“, dok je 3.500 € sponzorstva odobreno Novoj Pobjedi za proslavu 75 godina od prvog izdanja „dnevnik novina koje su do devedesetih bile i jedine na prostoru Crne Gore“.

Odlukom iz septembra 2022. godine jedriličarskom MM sailing timu dodijeljen je besplatan vez za plovilo MAXI-JENA u periodu od maja 2022. do maja 2023. godine, dok je u maju 2023. godine sponzorstvo produženo na još godinu dana. Kompanija je saopštila da se iznos ove, nenovčane, donacije može procijeniti na 15.673 € po godini.

U novembru 2019. godine dodijeljeno je 22.000 € pomoći Bolnici „Vaso Čuković“ u Risnu za nabavku aparata za liječenje ortopedskih bolesti, dok je u martu 2020. godine donirano 25.000 € Nacionalnom koordinacionom tijelu za zarazne bolesti (NKT) tokom COVID-19 pandemije.

Zabrinjava trend prenosa značajnih finansijskih sredstava koje su ova preduzeća uplaćivala drugim budžetskim korisnicima kao i arbitrerna raspodjela sportskim kolektivima, vjerskim zajednicama i jednokratnim manifestacijama. Državna preduzeća bi morala u susret novoj fiskalnoj godini unaprijed objelodaniti iznos sredstava planiran za raspodjelu u obliku sponzorstava, donacija i jednokratnih pomoći i ovaj proces učiniti transparentnim javnim pozivom kao i strukturiranjem ovog budžeta na posebne kategorije: sportske kolektive, vjerske zajednice, nevladine organizacije i sl. Takođe, odluke na osnovu kojih su dodjeljivane pomenute kategorije davanja trebalo bi učiniti javnim proaktivnom objavom podataka na veb-sajtovima kompanija, što bi znatno umanjilo sumnje u zloupotrebe.

VII PRIHODI RUKOVODSTVA

Kada su u pitanju prihodi rukovodstva subjekata monitoringa samo Montecargo, Crnogorska plovdba i Luka Kotor dostavile su platne liste članova menadžmenta u periodu od 2019 - 2024. godine. Luka Bar i ToMontenegro na zahtjev BIRN-a Crna Gora odgovorili su pozitivno upućujući na javne registre Agencije za sprečavanje korupcije. Aerodromi Crne Gore nisu odgovorili na zahtjev, Monteput je isti odbio ("iz razloga što se pretežan dio tražene dokumentacije nalazi u arhivi Društva u zgradi Komandnog centra na Sozini, te bi pristup istima zahtijevao angažovanje dodatnih administrativno-tehničkih kapaciteta, koje Monteput, trenutno, nije u mogućnosti da obezbijedi"), dok Barska plovdba nije dostavila dokumentaciju do momenta zaključivanja izvještaja.

Za istraživački tim BIRN-a bilo je izuzetno izazovno pronaći imena svih lica koja se nalaze u registima Agencije imajući u vidu da su sajtovi državnih organa koji su ih birali često mijenjani, posebno imajući u vidu pad sistema koji se desio usljed hakerskih napada 2022. godine a koji je urušio veliku količinu postojećih baza podataka na serverima državnih organa. Takođe, istraživački tim BIRN-a došao je do zaključka da sva lica nisu u skladu sa Zakonom o sprečavanju korupcije dostavila svoje imovinske kartone Agenciji za sprečavanje korupcije jer je iste bilo nemoguće pronaći u javnim registrima ove institucije.

Za pomenutih pet preduzeća koja nisu dostavila traženu dokumentaciju, upravo korišćenjem ovih javnih registara BIRN-ov istraživački tim napravio je bazu podataka mjesečnih prihoda ovih lica u periodima kada su pokrivali pomenute funkcije. Podaci su u bazu unijeti onako kako su od strane ovih lica prikazani Agenciji za sprečavanje korupcije iz onih imovinskih kartona koji su bili dostupni javnosti i BIRN Crna Gora ne može biti odgovoran za kopiranje pogrešno ili neprecizno unijetih podataka u predatim imovinskim kartonima. Važno je napomenuti da sam sajt Agencije za spriječavanje korupcije ima određene tehničke anomalije zbog kojih u pojedinim trenucima ne prikazuje određene rezultate pretrage tako da pojedini članovi menadžmenta nisu pronađeni u ovoj bazi podataka. BIRN-ov istraživački tim, kao dio ovog monitoringa, nije uzimao za subjekat analize prihode ovih lica nastalih po osnovama koje nisu vezane za pomenute funkcije kao ni prihode njihovih članova domaćinstava.

Nameće se zaključak da kada govorimo o izdvajanjima za troškove zarada, naknada zarada i ostalih ličnih rashoda menadžmenta, razlog zbog kog preduzeća ne objavljuju podatke za potrebe monitoringa jesu visine pomenutih rashoda koje znatno prevazilaze iznose prosječnih plata u Crnoj Gori. Iako se stepeni transparentnosti u ovoj oblasti razlikuju od kompanije do kompanije, još jedan od razloga zbog kojih ova vrsta informacija nije direktno

dostavljena mogu biti dodatna davanja na osnovne zarade ili naknade koje ova preduzeća dodjeljuju svojim rukovodiocima.

ToMontenegro

Kada je ova kompanija u pitanju na sajtu Agencije za sprečavanje korupcije nije bilo moguće pronaći imovinski karton člana Odbora direktora Giuseppea Renge. Imovinski karton izvršnog direktora Vukadina Stojanovića govori u prilog činjenici da je Stojanović na ime plate u 2024. godini primao i do 4.685,02 €, dok je njegov prethodnik Predrag Todorović koji je obavljao funkciju izvršnog direktora u periodu od 08.02.2021 - 31.03.2022. na ime osnovne plate primao do 4.925 €. Sudeći po njegovom imovinskom kartonu Todorović je na ime varijable u martu 2022. godine primio iznos od čak 60.000 €.

Aerodromi Crne Gore

Aktuelni direktor Aerodroma Crne Gore, Roko Tolić, primao je osnovnu platu u iznosu do 3.743,79 € kao i varijabilu u iznosu od 400 €. Njegov prethodnik na ovoj funkciji, Vladan Drašković, primao je i do 2.719 € za osnovnu platu. Prethodni direktor, Danilo Orlandić, odlazeći sa ove funkcije u decembru 2020. godine primio je osnovnu platu u iznosu od 2.368,87 €. Naknade za članstvo u Odboru direktora Aerodroma Crne Gore kretale su se u iznosima od 759,31 € koliko je primio Kemal Purišić u julu 2022. godine do 2.250 € koliko je predsjednica Odbora direktora Jelena Maraš primila u aprilu 2024. godine. U decembru iste godine Maraš je prijavila i zimnicu u iznosu od 600 €. Petar Radulović, bivši zamjenik izvršnog direktora, u decembru 2023. godine prijavio je osnovnu platu u iznosu od 3.025,82 €, kao i zimnicu u iznosu od 420 €.

Monteput

Bivši izvršni direktor Monteputa, Jonuz Mujević, prije napuštanja ove funkcije u novembru 2022. kao osnovnu platu prihodovao je iznos od 2.300,48 € dok je od Monteputa u decembru iste godine primio otpremninu u iznosu od čak 58.392,96 €. Mujević je u decembru 2021 godine od Monteputa prihodovao iznos od 7.188,35 € na ime naknade štete za neiskorišćeni godišnji odmor. Plata aktuelnog izvršnog direktora, Milana Ljiljanića 2024. godine iznosila je 2.346,90 €. Ljiljanić je ASK-u prijavio i ostale prihode u iznosima od 160 do 600 €, od istog poslodavca.

Montecargo

Bivši izvršni direktor kompanije Montecargo, Muradif Grbović, na osnovu osnovne plate prihodovao je iznos i do 1.532,53 € u decembru 2020. godine. Njegov nasljednik na ovoj

funkciji, Vladimir Božović, prije odlaska sa iste je u aprilu 2023. godine primao i do 1.839 € po osnovu osnovne plate. Aktuelna izvršna direktorka, Dušanka Dragojević, po osnovu osnovne plate prihodovala je i do 1.980,28 €, koliko je primila u decembru 2024. godine.

Luka Bar

Kada su u pitanju registri Agencije za sprečavanje korupcije imovinski kartoni Slađane Perišić koja je obavljala funkciju predsjednice Odbora direktora Luke Bar ne navode iznose naknada koje je ona primila od strane ove kompanije. Imovinski kartoni Sava Vujoševića, bivšeg člana Odbora direktora nisu dostupni putem registara Agencije za sprečavanje korupcije kao ni imovinski kartoni Milivoja Kneževića, takođe člana Odbora direktora. Iz imovinskih kartona članice Odbora direktora ove kompanije, Biljane Jakić, nije bilo moguće identifikovati prihode koji su isplaćivani na ime članstva u Odboru direktora Luke Bar. Bivši izvršni direktor, Vladan Vučelić, u periodu od 22.12.2018 - 13.08.2021. godine primao je i do 2.014 €, dok je plata sadšnjeg izvršnog direktora Ilije Pješčića, sudeći po njegovim imovinskim kartonima, varirala u iznosima od 1.600 € do 1.890 €.

Crnogorska plovidba

Aktuelni direktor Crnogorske plovidbe, Vladimir Tadić, na ovu funkciju stupio je 2025. godine. Njegov prethodnik na istoj, Sloba Pajović, na ime naknade za mjesto izvršnog direktora primao je iznose od 1.375,58 € koliko je primio u maju 2020. godine do čak 6.016,62 € koliko je primio u maju 2023. godine, od čega je iznos od 1.697,96 bio kategorizovan kao redovna plata, iznos od 3.755,36 eura primljen u formi nagrade a iznos od 563,30 eura u formi varijabilne zarade. Njegova prethodnica, v.d. direktorica Marija Vukmirović, primala je naknadu za tu poziciju u iznosima do 1.538,57 €. Kada su u pitanju članovi Odbora direktora kompanije, bivši i aktuelni, naknade za pokrivanje ove pozicije kretale su se u iznosima od 114,14 € (koliko je u aprilu 2021. godine primio član Odbora direktora Armin Mujević) do iznosa od 2.852,40 € (koliko je u aprilu 2022. godine primio bivši predsjednik Odbora direktora Jovo Lazarević).

Barska plovidba

Bivši izvršni direktor Barske plovidbe, Mirsad Tršić, na osnovu osnovne zarade prihodovao je i do 4.160 € koliko je primio u januaru 2022. godine. Aktuelni izvršni direktor, Boris Mihailović, prijavio je osnovnu platu koja je u decembru 2024. godine iznosila 2.380 €, zimnicu u iznosu od 600 € kao i novogodišnju naknadu koju primaju svi zaposleni u iznosu od 350 €. U javnim registrima Agencije za sprečavanje korupcije nije bilo moguće pronaći imovinski karton bivšeg člana Odbora direktora Harisa Nikočevića. Predsjednik Odbora direktora ove kompanije Ćazim Alković je u toku 2024. godine primao mjesečnu naknadu u

iznosu od 995,51 €. Njegov prethodnik na ovoj poziciji Ljubomir Kočović primao je po istom osnovu i do 731,20 € mjesečno.

Luka Kotor

Kada je u pitanju Luka Kotor, njen izvršni direktor Ljubomir Radović u 2024. godini primao je mjesečnu platu koja je iznosila i do 2.526,82 € u oktobru 2024. godine. Njegov prethodnik, Milko Krvavac, u septembru 2023. godine primio je redovnu zaradu uvećanu bonusom čiji je zbirni iznos 7.954,61 €. Krvavac je u avgustu iste godine primio redovnu mjesečnu platu u iznosu od 2.250,74 €. Bivši predsjednik Odbora direktora, Branko Ivanović, primao je mjesečnu naknadu u iznosu od 1.020 € dok je njegov nasljednik na ovoj poziciji, Đorđije Radanović, prihodovao mjesečno od 300,64 € koliko je primio u julu 2023. godine do 2.364,61 € koliko je primio u oktobru 2024. godine.

Monitoring je pokazao da su iskustva preduzeća u državnom vlasništvu u sektoru saobraćaja šarolika, kako u pitanju iznosa mjesečnih plata za izvršne direktore, kojima je to osnovni posao do naknada koje prihoduju članovi odbora direktora kojima je ova funkcija uglavnom dodatan izvor prihoda na osnovan posao. Zabrinjava stepen netransparentnosti kada su ove naknade u pitanju imajuću u vidu da osim što ove naknade moraju biti usklađene sa stepenom aktivnosti i odgovornosti uloge koju pokrivaju, tako i sa stručnom spremom osobe koja je imenovana na istu.

Kompletna tabelarni prikaz zarada i naknada dostupan je u Aneksu izvještaja.

VIII POTROŠNJA PREKO KOMPANIJSKIH KARTICA

Poslovne platne kartice većini pravnih lica služe za plaćanje troškova reprezentacije kao i putnih troškova. Bez jasnih granica i mehanizama nadzora ovi izdaci mogu postati simbol netransparentnosti i neodgovornog odnosa prema javnim sredstvima. Iz ovog razloga, sistemska kontrola i transparentno izvještavanje o troškovima ovakve prirode nisu samo pitanje administrativne discipline, već odgovornost javnog sektora. Svaki trošak učinjen za potrebe poslovnih sastanaka, putovanja ili ugostiteljskih računa mora biti opravdan stvarnim poslovnim interesom a ne privilegijom funkcije.

Kada je u pitanju potrošnja preko službenih platnih kartica Aerodromi Crne Gore nisu odgovorili ni na ovaj zahtjev BIRN-a dok je isti odbijen od strane Monteputa ("iz razloga što se pretežan dio tražene dokumentacije nalazi u arhivi Društva u zgradi Komandnog centra na Sozini, te bi pristup istima zahtijevao angažovanje dodatnih administrativno-tehničkih kapaciteta, koje Monteput, trenutno, nije u mogućnosti da obezbijedi"). Barska plovidba do trenutka zaključenja izvještaja nije dostavila traženu dokumentaciju. Dokumentaciju su dostavile kompanije ToMontenegro, Montecargo, Crnogorska plovidba i Luka Kotor. Luka Bar je iz bankarskih izvoda dostavila zbirne iznose raspoređene u periodu monitoringa po godinama.

Naziv	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.	Ukupno
ToMontenegro	/	/	18.060,37	7.782,21	7.594,13	256,40	33.693,11
Montecargo	6.655,4	957,63	1.342,67	2.151,52	248,09	1.390	12.745,31
Crnogorska plovidba	1.223,56	448,5	/	605,22	208	303	2.788,28
Luka Kotor	3.862	300,50	1.222,48	/	16.239,07	3.390,56	25.014,61
Luka Bar	648,94	285,05	114,05	8.145,30	5.756,46	3.322,42	18.272,22
Ukupno	12.398,9	1.991,68	20.739,57	18.684,25	30.045,75	8.662,38	92.513,53

Tabela 4: Podaci o potrošnji sredstava sa poslovnih kartica pet institucija, prema dokumentaciji koja je dostavljena BIRN-u

ToMontenegro

Kada je u pitanju potrošnja na poslovnim karticama od svih subjekata monitoringa najveću potrošnju bilježi kompanije ToMontenegro, u zbirnom iznosu od 33.693,53 €, od čega je najviše potrošeno 2021. godine – 18.060,79 €. Najveća potrošnja vezuje se za karticu bivšeg izvršnog direktora, Predraga Todorovića, koji je u dvogodišnjem periodu potrošio iznos od 21.385,22 €. Ova kartica je dominantno korišćena za troškove službenih putovanja, smještaja i putnih troškova.

Montecargo

Kompanija Montecargo je u monitoring periodu putem platnih kartica utrošila zbiran iznos od 12.746,21 €, od čega je najviše utrošeno 2019. godine – 6.655,6 €. Ova potrošnja zabilježena je na platnim karticama koje su koristili bivši izvršni direktor Muradif Grbović i bivši predsjednik Odbora direktora Slavenko Jovanović. Najveća pojedinačna transakcija u iznosu od 845,80 € realizovana je 21.10.2019. godine na Imanju Knjaz.

Luka Bar

Luka Bar nije dostavila dokumentaciju iz koje je moguće identifikovati konkretnu individualnu potrošnju sa poslovnih kartica kao i imena osoba koje su izvršile određene transakcije što dovodi u sumnju transparentnost ove potrošnje. Ukupan iznos od 18.272,22 € dostavljen je u formi godišnjih izdataka po ovom osnovu iz kojeg je nemoguće donijeti ikakve zaključke u vezi sa istom. Sudeći po dostavljenim zbirnim iznosima ova kompanija zabilježila je najveću potrošnju na poslovnim platnim karticama 2022. godine 8.145,30 € a najmanju 2019. godine 648,94 €.

Crnogorska plovidba

Crnogorska plovidba u monitoring periodu bilježi zbirnu potrošnju sa platnih kartica u iznosu od 2.788,28 € od čega je najviše utrošeno 2019. godine 1.223,56 €. Najveća pojedinačna transakcija izvršena je 28.02.2019. godine u iznosu od 353,20 €, u objektu Bastion 1.

Luka Kotor

Kada je u pitanju Luka Kotor, sa izvoda sa platnih kartica zabilježeni su relativno skromni iznosi potrošnje osim ako uzmemo u obzir jedinstvenu transakciju iz 2023. godine u kojoj su zabilježena samo dva transfera a koja su se ticala isplate zarada i naknade zarada, tj. prenosa sredstava za tu namjenu u iznosu od 16.239,07 €. Iz izvoda nije jasno zašto je platna kartica korišćena u ovu svrhu. Zbirna potrošnja za sve ostale godine monitoring perioda, kada je Luka Kotor u pitanju, iznosi 8.775,54 €. Najveća individualna transakcija izvršena je 27.03.2024. godine u iznosu od 1.429,93 € za plaćanje Jurny, Inc.

Kompletna pregled potrošnje sa poslovnih kartica dostupan je u Aneksu izvještaja.

IX KONSULTANTSKE USLUGE

Konsultantske usluge u preduzećima u državnom vlasništvu često se predstavljaju kao način za unapređenje poslovanja ali bez adekvatne kontrole lako postaju kanal za prikriveno trošenje javnog novca. Angažovanja bez jasne potrebe, bez tenderskog postupka ili sa neprecizno definisanim rezultatima otvaraju prostor za zloupotrebe; od fiktivnih ugovora i sukoba interesa, do plaćanja tzv. savjeta koji nikada ne budu primijenjeni u praksi. Ukoliko se konsultantske usluge koriste kao sredstvo za izvlačenje sredstava, a ne za stvarni razvoj i efikasnost, javni interes postaje direktno ugrožen.

Kada govorimo o konsultantskim uslugama Aerodromi Crne Gore nisu odgovorili ni na ovaj zahtjev BIRN-a dok je isti odbijen od strane Monteputa ("iz razloga što se pretežan dio tražene dokumentacije nalazi u arhivi Društva u zgradi Komandnog centra na Sozini, te bi pristup istima zahtijevao angažovanje dodatnih administrativno-tehničkih kapaciteta, koje Monteput, trenutno, nije u mogućnosti da obezbijedi"). Kompanija Montecargo rješenjem je informisala BIRN Crna Gora da u monitoring periodu nisu sklapani konsultantski ugovori. Luka Bar je rješenjem odbila da dostavi ove podatke proglašavajući ih poslovnom tajnom. Dokumentaciju su dostavile kompanije ToMontenegro, Crnogorska plovidba, Barska plovidba i Luka Kotor. Sudeći po dostavljenim realizovanim uplatama za ove potrebe utrošen je zbiran iznos od 160.379,34 €.

ToMontenegro

Kompanija ToMontenegro je od osnivanja, zaključno sa novembrom 2024. godine, za potrebe konsultantskih usluga utrošila 27.046,78 €. Najveći ugovor, od 3.000 € mjesečno na period od 3 mjeseca, a u ukupnom iznosu od 9.000 €, potpisan je sa Predragom Lakićem u martu 2021. godine kojem je povjerena ugovorna obaveza da organizuje i vodi proces intervjuisanja budućih zaposlenih u kompaniji Naručioca; intervjuiše do 250 kandidata do kraja izvršenja ugovora, dostavlja izvještaje o svim intervjuisanim kandidatima i obavlja ostale srodne poslove prema nalogu Naručioca. Sudeći po dostavljenim uplatnicama za ovaj posao isplaćen je iznos od 2.500 €.

Ugovor od 8.000 € potpisan je sa Daiga Lagzdina 24.04.2023. godine ali se u uplatnicama navodi samo jedna isplata uplaćena ovom licu u iznosu od 2.000 €. Ovaj ugovor sklopljen je sa ciljem obezbjeđivanja konsultantske usluge u izradi Biznis plana (plan ulaganja) u kompaniju ToMontenegro.

Iznos od 2.700 € mjesečno ugovoren je sa Filipom Stojanovićem za potrebe definisanja komercijalne strategije, dodatnih usluga i njihove tarifne strukture, petogodišnjeg plana reda letenja, analize tržišta i konkurencije, aktivnog učešća i asistencije direktoru Sektora komercijalnih poslova u obuci i razvijanju stručnosti u oblasti upravljanja prihodima, aktivnom učešću u otklanjanju Revenue Accounting problema vezanih za tačnost podataka i

druge poslovne obaveze. Ovaj ugovor je sklopljen na period od tri mjeseca u julu 2023. godine.

Crnogorska plovidba

Crnogorska plovidba sklopila je ugovor sa dvije konsultantske kompanije Lumia o.d. i Bencom d.o.o. Sudeći po realizovanim uplatnicama dostavljenim BIRN-u Crna Gora prvoj kompaniji je uplaćen iznos od 41.751,05€ u periodu od 01.08.2019. (Ugovor o pružanju konsultantskih usluga) do 01.08.2024. kada je isplaćena posljednja uplatnica. Ovaj ugovor kompaniju Lumia o.d. obavezao je na konsalting usluge: tumačenje međunarodnih računovodstvenih standarda (MRS), tumačenje međunarodnih standarda finansijskog izvještavanja (MSFI), tumačenje poreskih propisa i tumačenje drugih zakonskih propisa koji regulišu poslovanje klijenta. Ugovor sa kompanijom Bencom koji je sklopljen 01.09.2024. na neodređeno vrijeme odnosi se na iste konsalting usluge. Od zaključenja ugovora ovoj kompaniji isplaćen je iznos od 2.904 €.

Barska plovidba

Na osnovu dostavljene dokumentacije Barska plovidba je u monitoring periodu utrošila ukupan iznos od 23.252,13 € za konsultantske usluge, od čega najviše u 2024. godini, 6.734,60 €, a potom u 2021. godini, 5.742,29 €. U 2019. godini potrošeno je 4.678 € za ovu namjenu, dok je u 2020. godini potrošeno 836,88 €. U 2022. godini potrošeno je 3.071,98 €, a u 2023. godini 2.188,38 € za konsultantske usluge. Najveća individualna transakcija uplaćena je na račun Premium Consulting-a, 3.630 € u februaru 2019. godine.

Luka Kotor

Luka Kotor sklopila je izvršila uplate na osnovu konsultantskih usluga u monitoring periodu ka 25 subjekata. Sudeći po dostavljenim uplatnicama ova kompanija je u monitoring periodu za potrebe konsultantskih usluga potrošila iznos od 65.425,38 €. Najveći jednokratni iznos, uplaćen je Hemosan Eco service za potrebe angažovanja firme i njenih sertifikata u iznosu od 14.520 €. Iznos od 10.000 € isplaćen je kompaniji Global Sustainable Tourism Council a iznos od 9.900 € za procjenu i bezbjednost Fakultetu za pomorstvo i turizam u Baru.

X ADVOKATSKE USLUGE

Iako je pravna podrška neophodna svakom pravnom licu za zakonito i efikasno poslovanje, u praksi se često dešava da troškovi angažovanja advokata od strane preduzeća u državnom vlasništvu prevazilaze stvarne potrebe ili se povjeravaju eksternim kancelarijama čak i onda kada preduzeće ima sopstvenu pravnu službu. Ovakva praksa ne samo da opterećuje budžet ovih preduzeća, već otvara i prostor za zloupotrebe, sukob interesa i netransparentno trošenje javnog novca.

Na zahtjev BIRN-a Crna Gora za dostavljanjem ugovora sklopljenim sa advokatskim kancelarijama i kopija faktura isplaćenih istim Aerodromi Crne Gore nisu odgovorili dok je isti odbijen od strane Monteputa ("iz razloga što se pretežan dio tražene dokumentacije nalazi u arhivi Društva u zgradi Komandnog centra na Sozini, te bi pristup istima zahtijevao angažovanje dodatnih administrativno-tehničkih kapaciteta, koje Monteput, trenutno, nije u mogućnosti da obezbijedi"). Luka Bar je rješenjem odbila da dostavi ove podatke proglašavajući ih poslovnom tajnom. Dokumentaciju su dostavile kompanije ToMontenegro, Montecargo, Barska plovidba i Luka Kotor. Crnogorska plovidba rješenjem je informisala BIRN Crna Gora da u monitoring periodu nije imao zaključene ugovore sa advokatskim kancelarijama.

Imajući u vidu da su ova četiri pravna lica dostavila različite vrste dokumentacije iz ove oblasti (ugovore o zastupanju, realizovane fakture, konto kartice i izvode o realizovanim plaćanjima) tako nije moguće tebelarno predstaviti unificirane iznose uplaćene za ovaj vid usluga.

ToMontenegro

Preduzeće ToMontenegro je u monitoring periodu sklopilo ugovore sa dva advokata. Sudeći po realizovanim uplatama dostavljenim BIRN-u Crna Gora ova kompanija je u periodu od 2021. do 2024. godine advokatu Milošu Komneniću isplatila iznos od 48.436,24 € dok je za dvije godine (2023. i 2024. godinu) advokatu Danilu Raduloviću isplaćen iznos od 42.879,38 €.

Montecargo

Kompanija Montecargo je u periodu od 2019. godine do 2024. godine sklopila ugovor sa tri advokata/advokatske kancelarije. Tako je za usluge pravnog zastupanja ova kompanija advokatu Ameru Šukurici od 2019. do marta 2021. godine isplatila 13.500 € a Tomici Kneževiću od jula 2021. godine do februara 2022. godine isplatila iznos od 7.550 €. U martu 2022. godine kompanija sklapa ugovor sa advokatskom kancelarijom Rajković & Knežević kojoj je zaključno sa 30.12.2024. godine isplaćen iznos od 40.780 €.

Barska plovidba

Barska plovidba je, sudeći po dokumentaciji dostavljenoj od strane ove kompanije, u šestogodišnjem periodu sarađivala sa sedam advokata/advokatskih kancelarija. Obračunavajući dostavljene bankovne izvode, ovo pravno lice zbirno je uplatilo najveći iznos novca advokatskoj kancelariji Jovović, Mugoša & Vuković, kojoj je u periodu 2023-2024. godine uplaćen zbirni iznos od 58.564 €. Slijedi advokat Željko Šupljeglav kom je u periodu od 2019-2021. godine uplaćen zbirni iznos od 7.152,75 €.

Luka Kotor

Luka Kotor je u monitoring period angažovala čak sedam različitih advokata od kojih je najveći iznos isplaćen advokatu Željku Stanišiću u iznosu od 21.074,59 €, nakon čega slijedi iznos od 6.017 € koji je primio advokat Novica Kaščelan a zatim iznos od 4.053,75 € koliko je isplaćeno advokatu Đorđiju Miliću.

XI MEDIJSKE USLUGE

Preduzeća u državnom vlasništvu nerijetko raspolažu značajnim finansijskim sredstvima, što otvara prostor za zloupotrebe prilikom finansiranja medijskih usluga. Umjesto da sredstva koriste za objektivno informisanje javnosti ili promociju svojih aktivnosti, ona ih mogu usmjeravati ka medijima koji pružaju povoljan izveštaj ili političku podršku. Na taj način se narušava tržišna konkurencija i nezavisnost medija, dok javni novac postaje sredstvo za politički uticaj i kontrolu informacija.

Kada govorimo o medijskim uslugama Aerodromi Crne Gore nisu odgovorili ni na ovaj zahtjev BIRN-a dok je isti odbijen od strane Monteputa ("iz razloga što se pretežan dio tražene dokumentacije nalazi u arhivi Društva u zgradi Komandnog centra na Sozini, te bi pristup istima zahtijevao angažovanje dodatnih administrativno-tehničkih kapaciteta, koje Monteput, trenutno, nije u mogućnosti da obezbijedi"). Kompanija Montecargo rješenjem je informisala BIRN Crna Gora da u monitoring periodu nisu sklapani ugovori sa medijima. Dokumentaciju su dostavile kompanije ToMontenegro, Luka Bar, Crnogorska plovidba, Barska plovidba i Luka Kotor. Sudeći po iznosima dostavljenih faktura za ove potrebe ovih pet monitoring subjekta su u šestogodišnjem periodu izdvojila iznos od 397.198,39 €.

ToMontenegro

Kada su u pitanju medijske usluge kompanija ToMontenegro je, sudeći po dostavljenim fakturama za ovu namjenu, utrošila iznos od 322.324,96 €. Najveći dio uplaćen je u korist dvije kompanije - Universal Media Podgorica d.o.o. (kojoj je uplaćen zbiran iznos od 225.090,85 €) i kompaniji Direct Media d.o.o. (kojoj je uplaćen zbiran iznos od 93.181,34 €).

Luka Bar

Luka Bar je u monitoring periodu za medijske usluge, sudeći po dostavljenim fakturama, utrošila zbiran iznos od 32.078,64 € (od čega je naviše uplaćeno Vijestima 6.795,72 €, Pobjedi 6.131,96 € i iznos od 4.914 € The Financial Times).

Crnogorska plovidba

Kompanija Crnogorska plovidba je u monitoring periodu, kada su medijske usluge u pitanju, emitovala 3 čestitke putem Radio Televizije Crne Gore. Za ovu namjenu sklopljeni su ugovori zbirnog iznosa od 1.040,60 €.

Barska plovidba

U periodu posmatranih šest godina, Barska plovidba je utrošila ukupno 21.510,42 € na medijske usluge, od čega je najviše potrošeno 2020. godine 5.061,95 €, i 2024. godine 5.058,55 € a potom 2023. godine – 4.240,90 €. 2022. godine je za ovu namjenu utrošeno 1.962,87 €, 2021. godine potrošeno je 2.828,40 €, a 2019. godine ukupno 2.357,75 €. Najveća individualna transakcija u ovom periodu isplaćena je u decembru 2024. godine na račun Media Pro Studio Petrović – 1.479,83 €. Mahna Mahna d.o.o. je od Barske plovidbe primila iznos od 1.452 € za izradu web sajta u martu 2020. godine.

Luka Kotor

Luka Kotor je u monitoring periodu koristila različite medijske usluge. Zbiran iznos nije moguće sabrati jer su određene fakture dostavljene u USD za koje nije dostavljen precizan aktuelni kurs razmjene. Iznos od 5.500 USD odnosno 4.844,11€ uplaćen je 2019. godine Cruise Lines International Association dok je iste godine iznos od 2.250 USD odnosno 1.989,74 € uplaćen Cruise Industry News. Iznos od 5.500 USD uplaćen je julu 2024. godine kompaniji Cruise Lines International Association dok je američkoj kompaniji Meta u toku 2024. godine uplaćen zbirni iznos od 89,94 €. Kompaniji Medcruise zbirno je isplaćen iznos od 19.800 €. Kada su u pitanju domaći mediji, najveći iznos od 2.102,46 € uplaćen je Novoj Pobjedi.

XII HOTELSKI SMJEŠTAJ I UGOSTITELJSKE USLUGE

U vremenu kada se javni resursi suočavaju s pritiscima rasta troškova a građani sve više zahtijevaju transparentnost i odgovornost, kontrola potrošnje u preduzećima u državnom vlasništvu postaje pitanje od suštinskog značaja za očuvanje javnog povjerenja i fiskalne stabilnosti. Posebno osjetljivo područje predstavljaju troškovi reprezentacije, hotelskog smještaja i ugostiteljskih usluga tj. rashodi koji često ostaju u sivoj zoni između poslovne potrebe i luksuza na račun poreskih obveznika. Iz ovog razloga BIRN Crna Gora tražio je od subjekata monitoringa ugovore i fakture za plaćeni hotelski smještaj i ugostiteljske usluge na teritoriji Crne Gore i inostranstva.

Aerodromi Crne Gore nisu odgovorili ni na ovaj zahtjev BIRN-a dok je isti odbijen od strane Monteputa ("iz razloga što se pretežan dio tražene dokumentacije nalazi u arhivi Društva u zgradi Komandnog centra na Sozini, te bi pristup istima zahtijevao angažovanje dodatnih administrativno-tehničkih kapaciteta, koje Monteput, trenutno, nije u mogućnosti da obezbijedi"). Luka Bar je pomenutu dokumentaciju proglasila poslovnom tajnom u rješenju kojim se odbija zahtjev BIRN-a. Barska plovidba do trenutka zaključenja izvještaja nije dostavila traženu dokumentaciju. Dokumentaciju su dostavile kompanije ToMontenegro, Montecargo i Luka Kotor. Crnogorska plovidba rješenjem je obavijestila BIRN Crna Gora da u pomenutom periodu nije imala zaključene ugovore za ugostiteljske usluge i usluge hotelskog smještaja u Crnoj Gori i inostranstvu. Sudeći po dostavljenim uplatnicama za realizovane usluge ove tri kompanije su za ovu namjenu u monitoring periodu utrošile zbiran iznos od 1.757.883,55 €.

ToMontenegro

Sudeći po realizovanim uplatnicama kompanija ToMontenegro je u monitoring periodu, od osnivanja kompanije 2021. godine zaključno sa decembrom 2024. godine utrošila iznos od 1.729.336,78 €. Od toga najveći iznos od 744.175,69 € isplaćen je kompaniji Građevinar d.o.o., a potom od 733.644,87 € kompaniji Montway. Iznos od 93.814,35 € isplaćen je kompaniji Zenobia Montenegro d.o.o., 85.616,44 kompaniji New Company d.o.o., dok je 62.770,60 € isplaćeno kompaniji HTP Mimoza.

Montecargo

Kompanija Montecargo je, shodno dostavljenoj dokumentaciji, ugostiteljske usluge koristila u 2022. i 2024. godini, dok u 2019, 2020, 2021, i 2023. godini takvih troškova nije bilo. U monitoring periodu kompanija Montecargo je na ovaj vid usluga zbirno utrošila 8376 € potrošnjom realizovanom u dva ugostiteljska objekta Roštilj Beli d.o.o. i Kristal MB d.o.o. od

čega je 7.391 € utrošeno na usluge kompanije Roštilj Beli d.o.o. u toku 2024. godine a 985,6 € je isplaćeno 2022. godine ugostiteljskom objektu Kristal MB.

Luka Kotor

Luka Kotor je u monitoring periodu na ugostiteljske usluge zbirno utrošila iznos od 28.547 €. Najviše je utrošeno 2023. godine tj. 13.281,62 € a potom u 2024. godini kada je utrošeno 10.495,77€. Najveća individualna transakcija od 5.603 € uplaćena je Hotelu Cattaro u julu 2023. godine. Turističkoj agenciji Vizin Travel d.o.o. je u 2023. i 2024. godini uplaćeno ukupno 3.563 €. Kompaniji Zinza Group d.o.o. je 2024. godine uplaćeno ukupno 2.896,34€ putem dvije različite transakcije, dok je restoranima Bastion u 2019. i 2020. godini isplaćeno je ukupno 2.652 €.

XIII AVIO KARTE

Kontrola iznosa potrošenih na avio karte u državnim preduzećima ima veliki značaj u okviru nadzora nad javnom potrošnjom, jer se radi o segmentu troškova koji često sadrži prostor za zloupotrebe, neracionalno trošenje i netransparentnost. Službena putovanja su svakako potreba za većinu pravnih lica, posebno za kompanije koje posluju sa inostranim bankama i drugim pravnim subjektima. Imajući u vidu da preduzeća u državnom vlasništvu raspolažu javnim sredstvima, svaka potrošnja mora biti opravdana, dokumentovana i transparentna. Bez adekvatne kontrole, troškovi službenih putovanja mogu postati prikriveni oblik zloupotrebe službenog položaja zbog čega je BIRN Crna Gora od subjekata monitoringa zatražio dokumentaciju u vezi sa realizacijom službenih putovanja u petogodišnjem periodu koji su uključivali kupovinu avio karata.

Aerodromi Crne Gore nisu odgovorili ni na ovaj zahtjev BIRN-a dok je isti odbijen od strane Monteputa ("iz razloga što se pretežan dio tražene dokumentacije nalazi u arhivi Društva u zgradi Komandnog centra na Sozini, te bi pristup istima zahtijevao angažovanje dodatnih administrativno-tehničkih kapaciteta, koje Monteput, trenutno, nije u mogućnosti da obezbijedi"). Luka Bar je pomenutu dokumentaciju proglasila poslovnom tajnom u rješenju kojim se odbija zahtjev BIRN-a. Barska plovidba do trenutka zaključenja izvještaja nije dostavila traženu dokumentaciju. Dokumentaciju su dostavile kompanije ToMontenegro, Montecargo, Crnogorska plovidba i Luka Kotor. Za ovu namjenu ova četiri preduzeća su u periodu od 5 godina utrošila 757.068,01 €.

Naziv	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.	Ukupno
ToMontenegro	/	/	11.575,1	2.708,48	8.772,51	37.198,74	60.254,83
Montecargo	2.283,42	811,53	196,89	288,29	1.053,49	815,08	5.448,70
Crnogorska plovidba	121.087,65	72.554,06	103.161,17	137.756,5	114.334	136.837	685.730,38
Luka Kotor	358	/	/	125	840,22	4.310,88	5.634,10
Ukupno	123.729,07	73.365,59	114.933,16	140.878,26	125.000,22	179.161,7	757.068,01

Tabela 6: Zbirni podaci za 4 praćena preduzeća o kupovini avionskih karata

ToMontenegro

Kompanija ToMontenegro je za četiri godine na avionske karte zbirno potrošila iznos od 60.254,83 € (od čega 11.575,10 € 2021. godine, 2.708,48 € 2022. godine, 8.772,51 € 2023. godine i 37.198,74 € 2024. godine).

Montecargo

Preduzeće Montecargo je u monitoring periodu na avionske karte zbirno potrošilo iznos od 5.448,70 € (od čega 22.83,42 € 2019. godine, 811,53 € 2020. godine, 196,89 € 2021. godine, 288,29 € 2022. godine, 1.053,49 € 2023. godine i 815,08 € 2024. godine).

Crnogorska plovdba

Kompanija Crnogorska plovdba je u monitoring periodu na avionske karte zbirno potrošila iznos od 68.5730,38 €, što je najveći iznos od svih ostalih kompanija (od čega 121.087,65 € 2019. godine, 72.554,06 € 2020. godine, 103.161,17 € 2021. godine, 137.756, 5 € 2022. godine, 114.334 € 2023. godine i 136.837 € 2024. godine). Kada je u pitanju potrošnja po ovoj stavki u pitanju su karte za iskrcaj i ukrcaj posada brodova u vlasništvu Crnogorske plovdbе.

Luka Kotor

Luka Kotor je u periodu od četiri godine na avionske karte zbirno potrošila iznos od 5.634,10 € (od čega od čega 358 € 2019. godine, 2020. i 2021. godine nije bilo potrošnje u ovoj oblasti, 125 € 2022. godine, 840,22 € 2023. i 4.310,88 € 2024. godine).

XIV OTPREMINE

Brojne afere obilježile su crnogorski medijski prostor kada je u pitanju tema dodjele otpremnina. Iste su, nezavisno od zakonskih normi članovima menadžmenta državnih preduzeća često dijeljene u petocifrenim iznosima iako je Zakon o radu jasno normirao iznose koje poslodavac treba da isplati kada zaposlenom prestane radni odnos. Upravo iz ovih razloga BIRN Crna Gora je od osam subjekata monitoringa zatražio dokumentaciju o podjeljenim otpreminama u prethodnom petogodišnjem periodu.

Aerodromi Crne Gore nisu odgovorili ni na ovaj zahtjev BIRN-a dok je isti odbijen od strane Monteputa ("iz razloga što se pretežan dio tražene dokumentacije nalazi u arhivi Društva u zgradi Komandnog centra na Sozini, te bi pristup istima zahtijevao angažovanje dodatnih administrativno-tehničkih kapaciteta, koje Monteput, trenutno, nije u mogućnosti da obezbijedi"). Crnogorska plovidba je rješenjem informisala BIRN Crna Gora da u monitoring periodu nije dodjeljivala otpremnine.

Pet kompanija koje su dostavile dokumentaciju u monitoring periodu zbirno su podijelile 1.304.151,30 € na osnovu dodjeljenih otpremnina.

Naziv	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.	Ukupno
ToMontenegro	/	/	/	/	1	1	2
Montecargo	2	6	13	7	11	17	56
Luka Bar	/	26	5	7	4	17	59
Barska plovidba	2	2	/	3	2	2	11
Luka Kotor	1	/	/	3	/	1	5
Ukupno	5	34	18	20	18	38	133

Tabela 7: Zbirni podaci za 5 praćenih preduzeća o dodijeljenim otpremninama

ToMontenegro

Kompanija ToMontenegro od osnivanja je podijelila samo 2 otpremnine, po jednu 2023. i 2024. godine, od čega je prva bila u iznosu od tri mjesečne prosječne zarade, odnosno 2.397 €. Druga otpremnina isplaćena je bivšem direktoru firme, Nebojši Vuksanoviću, u iznosu od 6 mjesečnih zarada tj. 16.858,52 €.

Montecargo

Montecargo je u monitoring periodu podijelio 56 otpremnina, dvije 2019. godine, šest 2020. godine, trinaest 2021. godine, sedam 2022. godine, jedanaest 2023. godine i sedamnaest 2024. godine. Ova kompanija dijelila je, u skladu sa internim aktima, otpremnine i u slučajevima sporazumnih prestanaka radnih odnosa u iznosima od 3.500, 7.000 i 10.000 €

(zavisno od godina starosti i radnog staža zaposlenog). Kada su odlasci u penziju u pitanju kompanija je dodjeljivala iznose u ekvivalentu četiri prosječne neto zarade u Crnoj Gori. Najveći iznos od 25.738,5 € dodjeljen je bivšem pomoćniku izvršnog direktora Zoranu Janketiću. Potpisani sporazum o prestanku radnog odnosa ne navodi kako je obračunat ovaj iznos. Iznos od 15.000 € dodjeljen je Vesni Bošković, bivšoj direktorici Sektora za ekonomske poslove. Ni ovaj ugovor o sporazumnom prestanku radnog odnosa ne navodi na koji način je obračunat ovaj iznos. Zbiran iznos ovih davanja u monitoring periodu iznosi 257.934,96 €.

Luka Bar

Luka Bar zbirno je podijelila 59 otpremnina od čega dvadeset i šest 2020. godine, pet 2021. godine, sedam 2022. godine, četiri 2023. godine i sedamnaest 2024. godine. 2019. godine ova kompanija nije dodjeljivala otpremnine. Najveća otpremnina isplaćena je bivšem izvršnom direktoru, Vladanu Vučeliću, u iznosu od 55.000 €. Sporazum o prestanku radnog odnosa navodi da je ovaj iznos sporazumno utvrđen sa Odborom direktora, bez navedenog obračuna za ovaj iznos. Pavle Miljanić, direktor Sektora administracije, je na osnovu otpremnine prihodovao 44.000 €. Sporazum o prestanku radnog odnosa navodi da je Odbor direktora prihvatio zahtjev za isplatom otpremnine. Isti ne navodi na koji način je ona obračunata. Željko Jovanović, savjetnik direktora Sektora lučko-transportnih poslova, na osnovu otpremnine prihodovao je iznos od 29.632,40 €. Ni ovaj sporazum, potpisan od strane tadašnjeg izvršnog direktora, Vladana Vučelića, ne navodi po kom osnovu je obračunat ovaj iznos. Predsjedniku Sindikalne organizacije, Savu Nikotiću, dodjeljena je otpremnina u iznosu od petnaest prosječnih bruto plata zaposlenog, tj. 27.568,95 €. Najniža isplaćena otpremnina iznosila je 4.063,62 €, koju je primio inženjer za investicije iz oblasti mašinstva, u visini 6 njegovih neto zarada za posljednji mjesec. Uvidom u dokumentaciju koju je dostavila Luka Bar zaključuje se da su pojedine otpremnine dodjeljivane bez obrazloženja kako je obračunat njihov iznos, dok je većina obračunavata na osnovu od šest do petnaest prosječnih bruto zarada zaposlenog. Zbiran iznos ovih otpremnina u petogodišnjem periodu iznosi 798.754,29 €.

Barska plovidba

Barska plovidba podijelila je zbirno 11 otpremnina, od čega po dvije 2019, 2020, 2023 i 2024. godine, a tri 2022. godine. 2021. godine ova kompanija nije dodjeljivala otpremnine. Najveći iznos od 25.000 € dodijeljen je šefu Opšte službe Ismetu Mustafiću. Iznosi otpremnina u ovom ali i u ostalim sporazumima, kojima su dodjeljivane otpremnine u iznosima od 10.000 € do 20.536,44 € obračunati su na osnovu Javnog poziva za sporazumni prestanak radnog odnosa uz isplatu otpremnine zaposlenom Ministarstva javne uprave. Zbiran iznos ovih davanja u petogodišnjem periodu iznosi 193.810,73 €. Neki od ugovora sadržali su i dodatne iznose koji su isplaćivani na osnovu neiskorišćenih dana godišnjeg odmora.

Luka Kotor

Luka Kotor ukupno je podijelila pet otpremnina, po jednu 2019. i 2024. godine a tri 2022. godine. 2020, 2021 i 2023. godine nisu dodjeljivane otpremnine. Ukupan iznos ovih davanja je 34.395,8 €. Najveći iznos, od 9.061,08 € dodijeljen je Nikoli Konjeviću, savjetniku u Službi tehničkog održavanja, obračunat na osnovu šest njegovih neto zarada iz novembra 2019. godine. Konjeviću je ova otpremnina isplaćena pred odlazak u penziju. I ostale dodijeljene otpremnine, zbog odlaska u penziju po sili zakona, obračunavale su se na osnovu šest prosječnih neto zarada zaposlenog. Snežani Jonici, koja je bila direktorica Administrativnog sektora, čiji radni odnos je prekinut, dodijeljena je otpremnina u iznosu od 3.225,82 €. Kako se navodi u rješenju, ovaj iznos joj je dodijeljen u skladu sa Zakonom o radu.

U skladu sa članom 113 stav 1 Zakona o radu Crne Gore otpremnina zbog odlaska u penziju isplaćuje se u visini dvije minimalne zarade u Crnoj Gori. Opšti Kolektivni ugovor u članu 18 propisuje da poslodavac isplaćuje zaposlenom otpremninu zbog odlaska u penziju u visini od najmanje tri minimalne neto zarade. Član 169 Zakona o radu takođe u svom prvom stavu propisuje da je zaposlenom za čijim je radom prestala potreba, a nije mu obezbijedeno nijedno od prava iz člana 167 stav 2 tačka 6 ovog zakona, poslodavac dužan isplatiti otpremninu u visini od najmanje 1/3 njegove mjesečne prosječne zarade bez poreza i doprinosa u prethodnom polugodištu za svaku godinu rada kod tog poslodavaca, odnosno 1/3 mjesečne prosječne zarade bez poreza i doprinosa u Crnoj Gori, ako je to povoljnije za zaposlenog. Kada je u pitanju sporazumni prestanaka radnog odnosa, otpremnina postoji samo ako se poslodavac i zaposleni o tome posebno dogovore i to je jedina norma u crnogorskom zakonodavstvu koja se bavi ovom tematikom. Provizornost u dodjeljivanju iznosa značajno većih nego što propisuje zakon upućuje na političku pozadinu potpisanih ugovora o sporazumnim prekidima radnih odnosa.

XV STAMBENE DOTACIJE/KREDITI

U Crnoj Gori je bilo puno riječi o stambenim pomoćima i stambenim kreditima koje su preduzeća u državnom vlasništvu dijelila po povlašćenim uslovima. Brojni funkcioneri, bivši i sadašnji, na ovaj način su riješili svoja stambena pitanja dok je nerijetko otplata tih kredita ostala pod znakom pitanja. Vođen ovom premisom BIRN Crna Gora poslao je, putem zahtjeva za slobodan pristup informacijama, zahtjev za dokumentacijom o svim stambenim dotacijama/kreditima koja su transportna preduzeća podijelila u prethodnih pet godina.

Aerodromi Crne Gore nisu odgovorili ni na ovaj zahtjev BIRN-a dok je isti odbijen od strane Monteputa ("iz razloga što se pretežan dio tražene dokumentacije nalazi u arhivi Društva u zgradi Komandnog centra na Sozini, te bi pristup istima zahtijevao angažovanje dodatnih administrativno-tehničkih kapaciteta, koje Monteput, trenutno, nije u mogućnosti da obezbijedi"). Kompanije ToMontenegro, Crnogorska plovdba, Barska plovdba i Luka Kotor dostavile su rješenja u kojima se navodi da u monitoring periodu nisu dodjeljivane stambene dotacije/krediti.

Montecargo i Luka Bar su zbirno dodijelile 89 stambenih kredita u ukupnom iznosu od 457.586,53 €.

Naziv	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.	Ukupno
Montecargo	2	83	/	/	/	/	85
Luka Bar	1	3	/	/	/	/	4
Ukupno	3	86	/	/	/	/	89

Tabela 8: Zbirni podaci za dva praćena preduzeća o dodijeljenim stambenim kreditima

Montecargo

Montecargo je 2019 godine raspisao oglas za raspodjelu stambenih sredstava za rješavanje stambenih potreba zaposlenih dodjelom kredita u zbirnom iznosu od 200.000 €. Uvidom u zapisnike sa sjednice na kojoj je razmatrana dodjela ovih sredstava uočeno je da su zaposleni uputili 42 prigovora na visinu dodjeljenih iznosa, nepristrasnost komisije i nedosljednu primjenu propisanih kriterijuma za raspodjelu. Svi ugovori o kreditu sklopljeni su 05.08.2020. godine, na periode od 15 i 20 godina. Ovim ugovorima dodjeljivani su iznosi od 500 do 13.500 € koliko je dobio Milenko Klikovac, tadašnji predsjednik sindikata Montecarga. Novinski tekstovi iz ovog perioda navode izjave radnika da je [Klikovac](#) već dobijao iz nekad jedinstvene crnogorske željeznice stambene kredite 1981. i 1985. godine u dinarskim iznosima od 345.300 i 115.000.

Nezavisno od ovog konkursa za raspodjelu sredstava za stambene kredite Odbor direktora je 25.12.2019. godine dodijelio iznos od 25.000 € stambenog kredita za dokup stambenog prostora Radosavi Milutinović, sekretarki Društva. Takođe nezavisno od rezultata konkursa, 03.12.2020. godine predsjednik Odbora direktora, Slavenko Jovanović, zaključio je ugovor o

kreditu za kupovinu stana iz poslovnih sredstava sa direktorom Montecarga Muradifom Grbovićem na iznos od 120.000 €. Odbor direktora je 10.03.2020. godine takođe, donio odluku o uplati iznosa od 10.000 € kompaniji "Dadi gradnja d.o.o." na ime učešća za kupovinu stana direktora Grbovića. Zabrinjava činjenica da je ova kompanija podijelila ekvivalent od skoro $\frac{3}{4}$ iznosa koji je dodijeljen radnicima kompanije za potrebe direktora i sekretarke kompanije. [Novinski naslovi](#) iz pomenutog perioda navodili su da je komisija za raspodjelu kredita iznos od 900 eura dodijelila sestri direktora, [takođe zaposlenoj](#) u Montecargu.

Luka Bar

Luka Bar je obezbijedila otkup na ukupno 420 mjesečnih rata koje uključuje umanjeње po osnovu učešća u fond stambene izgradnje za četiri osobe, od kojih je dvijema dodjeljeno po 5.000 € sredstava, bespovratno za adaptaciju stana. Jedna od ove dvije osobe je bivši predsjednik Sindikalne organizacije Luka Bar a druga zaposleni koji je 2024. godine proslavio 40 godina rada u kompaniji. Važno je napomenuti da su dva stambena kredita dodijeljena kao rezultat sudskog spora koji su ovi zaposleni vodili protiv Luke Bar.

XVI UGOVORI O RADU

Kada je u pitanju zapošljavanje, putem zaključivanja ugovora o radu na upit BIRN-a za dostavljanje sklopljenih ugovora o radu pozitivno su odgovorili: Montecargo, Luka Bar, Crnogorska plovidba i Luka Kotor. Aerodromi Crne Gore nisu odgovorili ni na ovaj zahtjev BIRN-a dok je isti odbijen od strane Monteputa ("iz razloga što se pretežan dio tražene dokumentacije nalazi u arhivi Društva u zgradi Komandnog centra na Sozini, te bi pristup istima zahtijevao angažovanje dodatnih administrativno-tehničkih kapaciteta, koje Monteput, trenutno, nije u mogućnosti da obezbijedi"). Barska plovidba rješenjem je informisala BIRN Crna Gora da u monitoring periodu nisu zaključivani ugovori o radu dok je kompanija ToMontenegro rješenjem odbila zahtjev navodeći da ovi podaci predstavljaju poslovnu tajnu.

Naziv	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.	Ukupno
Montecargo	16	10	19	24	17	7	93
Luka Bar	29	22	32	32	41	189	350
Crnogorska plovidba	2	/	/	3	3	2	10
Luka Kotor	7	6	2	2	2	9	28
Ukupno	54	38	53	61	63	207	477

Tabela 9: Zbirni podaci za 5 praćenih preduzeća o sklopljenim ugovorima o radu

Montecargo

Preduzeće Montecargo je u monitoring periodu sklopilo 93 ugovora o radu, od čega šesnaest 2019. godine, deset 2020. godine, devetnaest 2021. godine, dvadeset i četiri 2022. godine, sedamnaest 2023. godine i sedam 2024. godine. 11 ugovora sklopljeno je na neodređen vremenski period. Najviše ugovora, njih 20, sklopljeno je sa osobama koje su imale zvanje tehničar vuče odnosno tehničar vuče – mašinovođa dok je sedam ugovora sklopljeno sa osobama koje su imale zvanje ekonomskog tehničara kao i trinaest ugovora sa osobama koje su imale osnovno obrazovanje uz sertifikat za manevristu. Zanimljivo je da je ovo preduzeće u monitoring periodu zaposlilo i jednu poslastičarku raspoređenu na poziciji saobraćajno-transportnog magacionera u Sektoru za prevoz, jednog trgovca raspoređenog na mjesto higijeničara i prehrambenog tehničara zaduženog da obavlja poslove popisnog vozovođe u Sektoru za prevoz robe u formi pripravnčkog staža.

Luka Bar

Luka Bar je za šest godina sklopila 350 ugovora o radu, od čega dvadeset i devet 2019. godine, dvadeset i dva 2020. godine, po trideset i dva 2021. i 2022. godine, četrdest i jedan 2023. godine kao i nevjerovatnih stotinu osamdeset i devet 2024. godine. Ovaj broj ugovora

sklopljen je sa ukupno 146 lica. U ugovorima dostavljenim BIRN-u nije naznačeno zvanje osoba koje su zasnovala radni odnos već samo stepen kvalifikacija što onemogućava detaljnu analizu profesionalne podudarnosti struke sa odgovarajućim radnim mjestom. 43 osobe zasnovala su radni odnos na poziciji PK LTR, Odjeljenje LTR-a, Operativna priprema, RJ Operativa, Sektor lučko-transportnih poslova, dok je 108 lica zasnovalo radni odnos u okviru Službe operativne i tehnološke pripreme, Sektor lučko-transportnih poslova a 12 na mjestu zaštitara imovine i lica.

Crnogorska plovidba

Crnogorska plovidba je u monitoring periodu sklopila zbirno 10 ugovora o radu od čega dva 2019. godine, po tri 2022 i 2023. godine i dva 2024. godine. Sudeći po dokumentaciji koju je ova kompanija dostavila BIRN-u Crna Gora 2020. i 2021. godine nisu sklapani novi ugovori o radu. Pet ugovora sklopljeno je sa osobama koje kao struku imaju Fakultet za pomorstvo - brodomašinski odsjek, dva sa inženjerom pomorsko-nautičke struke i po jedan sa Fakultetom za pomorstvo - program brodomašinstvo kao strukom, diplomiranim ekonomistom i diplomiranim pravnikom.

Luka Kotor

Luka Kotor je za šest godina sklopila 28 ugovora o radu od čega sedam 2019. godine, šest 2020. godine, po dva ugovora 2021, 2022. i 2023. godine i devet 2024. godine. Pet ugovora je sklopljeno na neodređeno vrijeme. Ugovori su raznoliki po pitanju stručne spreme zaposlenih a najviše je zaposleno pravnika i inženjera pomorsko-nautičke struke po četiri. Zaposlene su i dvije osobe sa završenim Fakultetom za pomorstvo, BApp nautika.

Kompletan pregled ugovora o radu dostupan je u Aneksu izvještaja.

XVII UGOVORI O DJELU

Ugovori o djelu nerijetko navode na sumnju partijskog zapošljavanja zbog čega je BIRN Crna Gora poslao upit svim preduzećima koja su bila predmet monitoringa tražeći ovakve ugovore sklopljene u periodu od šest godina.

Kao i na sve ostale upite Aerodromi Crne Gore nisu odgovorili na zahtjev dok je isti odbijen od strane Monteputa ("iz razloga što se pretežan dio tražene dokumentacije nalazi u arhivi Društva u zgradi Komandnog centra na Sozini, te bi pristup istima zahtijevao angažovanje dodatnih administrativno-tehničkih kapaciteta, koje Monteput, trenutno, nije u mogućnosti da obezbijedi"), dok Barska plovidba nije dostavila dokumentaciju do zaključenja ovog izvještaja.

Naziv	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.	Ukupno
ToMontenegro	/	/	1	1	1	8	11
Montecargo	9	20	4	10	13	8	64
Luka Bar	158	141	285	197	50	230	1061
Crnogorska plovidba	6	12	17	15	26	18	94
Luka Kotor	6	9	3	11	3	12	45
Ukupno	179	182	310	234	93	276	1275

Tabela 10: Zbirni podaci za 5 praćenih preduzeća o sklopljenim ugovorima o djelu

ToMontenegro

Kompanija ToMontenegro u četvorogodišnjem periodu, od osnivanja kompanije sklopila je 11 ugovora o djelu, od čega najviše 2024. godine – osam. Od ovih ugovora samo dva su sklopljena na period od godinu dana dok su svi ostali sklopljeni za kratkoročne periode od jednog do šest mjeseci. U dva ugovora nije navedena stručna sprema zaposlenih, iako su obje osobe bile zaposlene na poslovima održavanja higijene.

Montecargo

Kompanija Montecargo u monitoring periodu sklopila je zbirno 64 ugovora o djelu. Od toga devet 2019. godine, dvadeset 2020. godine, četiri 2021. godine, deset 2022. godine, trinaest 2023. godine i osam 2024. godine. U čak 36 ugovora nije navedena stručna sprema zaposlenog, 12 ugovora odnosilo se na poslove vršenja poslova na tekućoj opravi teretnih vagona, devet na poslove javnih nabavki a sedam za vršenje intelektualnih usluga. 16 ugovora sklopljeno je na period od godinu dana dok su ostali pokrivali kratkoročne periode.

Luka Bar

Od svih subjekata monitoringa Luka Bar sklopila je najviše ugovora o djelu čak 1061 koji su sklopljeni sa 324 fizička lica. Od toga stotinu pedeset i osam ugovora sklopljeno je 2019. godine, stotinu četrdeset i jedan 2020. godine, dvije stotine osamdeset i pet 2021. godine, stotinu devedeset i sedam 2022. godine, pedeset 2023. godine i dvije stotine i trideset 2024. godine. Kada je u pitanju ova kompanija notiran je trend da nijedan sklopljeni ugovor ne navodi stručnu spremu zaposlenog. Najviše ugovora, čak 451 sklopljeno je za potrebe obavljanja poslova ispomoći na sortiranju i slaganju robe. Zanimljivo je da je ova kompanija sklopila čak 77 ugovora sa fizičkim licima za potrebe obezbjeđivanja utakmica Ženskog odbojkaškog kluba Luka Bar, na šta je utrošeno 1.772,07 €. 49 ugovora o djelu potpisano je za obavljanje poslova ispomoći prilikom vaganja tereta, brojača u skladištu, ispomoći peraću sredstava mehanizacije i organizatorima rada.

Luka Bar sklapala je ugovore o djelu i za, između ostalog, izradu brendiranih čokoladica, izvođenje muzičkog programa, poslove identifikacije i procjene vrijednosti umjetničkih slika, grafika i reljefa, izradu murala kao i pružanje usluga pjevanja i sviranja na korporativnoj proslavi.

Crnogorska plovidba

Crnogorska plovidba je u monitoring periodu sklopila 94 ugovora o djelu, od čega šest 2019. godine, dvanaest 2020. godine, sedamnaest 2021. godine, petnaest 2022. godine, dvadeset i šest 2023. godine i osamnaest 2024. godine. Ovi ugovori ukupno su sklopljeni sa devet osoba. Najviše ugovora sklopljeno je sa pomorskim inženjerom - nautičkog smjera (čak 38), 27 ugovora potpisano je sa pomorskim inženjerom organizaciono-eksploatacione struke dok je njih 20 potpisano sa izvršiocom posla sa završenim Fakultetom za pomorstvo - nautički odsjek. Za potrebe potpisanih ugovora o djelu ovo preduzeće je u monitoring periodu utrošilo 95.130 €.

Luka Kotor

Luka Kotor je u monitoring periodu sklopila 45 ugovora o djelu od čega šest 2019. godine, devet 2020. godine, tri 2021. godine, jedanaest 2022. godine, tri 2023. godine i dvanaest 2024. godine. U 21 ugovoru nije navedena stručna sprema angažovanih lica. Poslovi za koje su ova lica angažovana bili su raznoliki: od izrade nautičkog i situacionog plana akvatorije Luke Kotor i kreiranja uporedne analize sa prethodnim premjerima do vršenja poslova prazničnog ukrašavanja Upravne zgrade. Imajući u vidu da je za pojedine ugovore ova kompanija definisala iznose po započetom radnom satu nije moguće odrediti precizan iznos koji je ovo preduzeće u monitoring periodu utrošilo za sklopljene ugovore o djelu.

Kompletan pregled ugovora o djelu dostupan je u Aneksu izvještaja.

XVIII DRUGI UGOVORI O ANGAŽOVANJU TREĆIH LICA

Iako BIRN Crna Gora nije uputio zahtjev za slobodan pristup informacijama koji se ticao drugih ugovora sklopljenih sa trećim licima istraživački tim BIRN-a je za vrijeme klasifikacije dostavljenih ugovora bio primoran da napravi posebnu bazu podataka za ovu kategoriju imajući u vidu da za ovakve ugovore nije bilo pravno opravdano da budu svrstani u ugovore o radu, ugovore o djelu ili ugovore sklopljene putem agencija za posredovanje u zapošljavanju. U pitanju je 10 ugovora koje je sklopila kompanija ToMontenegro, odnosno 13 ugovora koje je sklopila Luka Kotor. U pitanju je devet ugovora o dopunskom radu koje je sklopila Luka Kotor, odnosno četiri ugovora o obavljanju privremenih i povremenih poslova kod iste kompanije. Kada je u pitanju ToMontenegro u pitanju je pet ugovora o pružanju usluga, odnosno dva ugovora o kupoprodaji robe i dva ugovora o prevozu posade. Zanimljivo je da je ugovor za pružanje usluga zdravstvenih pregleda osoblja ToMontenegro sklopljen sa ZU Dom zdravlja "Dimitrije-Dika Marenić" u Danilovgradu. Naknada nije precizirana za jedanaest ovakvih ugovora zbog čega nije moguće definisati zbiran iznos utrošen na ova davanja u okviru ova dva preduzeća.

Kompletan pregled ugovora o angažovanju trećih lica dostupan je u Aneksu izvještaja.

XIX UGOVORI SA AGENCIJAMA ZA POSREDOVANJE U ZAPOŠLJAVANJU

Imajući u vidu postojeći rastući trend zapošljavanja putem agencija za posredovanje BIRN Crna Gora poslao je upit svim preduzećima koja su bila predmet monitoringa tražeći ugovore sklopljene putem agencija za posredovanje u zapošljavanju.

Kao i na sve ostale upite Aerodromi Crne Gore nisu odgovorili na zahtjev. Monteput, Crnogorska plovdba, Barska plovdba i Luka Kotor svojim rješenjima su informisali BIRN Crna Gora da pomenute ugovore nisu zaključivale u periodu od 2019 - 2024. godine.

Naziv	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.	Ukupno
ToMontenegro	/	/	/	/	8	/	8
Montecargo	/	/	/	8	10	2	20
Luka Bar	/	48	62	429	539	220	1307
Ukupno	/	48	62	437	557	222	1326

Tabela 11: Zbirni podaci za 3 praćena preduzeća o sklopljenim ugovorima o zapošljavanju putem agencija za posredovanje u zapošljavanju

ToMontenegro

Kompanija ToMontenegro u monitoring periodu sklopila je samo osam ugovora preko agencije d.o.o. "Gi Group Outsourcing". Svi ugovori zaključeni su sa osobama koje su imale srednju stručnu spremu i koje su po zaključenju ugovora bile angažovane za rad u službi kabinskog osoblja, Odjeljenje letačke operative - sektor saobraćajnih operacija. Svi ugovori zaključeni su 2023. godine.

Montecargo

Kompanija Montecargo je u periodu od 2022. godine do 2024. godine sklopila 20 ugovora putem agencije za posredovanje u zapošljavanju d.o.o. "NICE JOB". Na ovaj način zaposleno je šest osoba, dominantno na pozicijama mašinovođa manevre u Baru, tehničar vuče - mašinovođa u Podgorici (pripravnički staž) i kontrolno prijemni organ za lokomotive u Podgorici. Svi zaposleni su po struci bili tehničari vuče.

Luka Bar

Luka Bar je u periodu od 2020 – 2024. godine sklopila čak 1307 ugovora preko agencije "DEKRA privremeno zapošljavanje d.o.o.", od čega četrdeset i osam 2020. godine, šezdeset i

dva 2021. godine, četiri stotine dvadeset i devet 2022. godine, čak pet stotina trideset i devet 2023. godine i dvije stotine dvadeset 2024. godine. Ovi ugovori sklopljeni su sa zbirno 238 fizička lica.

Kompanija je dostavila i sedam ugovora sklopljenih početkom 2025. godine. Zabrinjava podatak da ni na jednom od ovih ugovora nije navedena stručna sprema zaposlenog, dok samo ugovori sklopljeni u 2020. i 2021. godini navode iznose mjesečnih naknada za pokrivanje ovih radnih mjesta. U pitanju je kompanija čiji je prosječan broj zaposlenih rastao sa 353 2018. godine na 452 2024. godine. Zabrinjava trend brojnosti zapošljavanja putem posredničkih agencija imajući u vidu da je u pitanju kompanija koja je od svih monitoring subjekata koji su dostavili dokumentaciju po zahtjevu za slobodan pristup informacijama sklopila i najveći broj ugovora o radu i ugovora o djelu.

Kompletnan pregled ugovora sklopljenih posredstvom agencija za zapošljavanje dostupan je u Aneksu izvještaja.

XX ZAKLJUČCI I PREPORUKE

Projekat »Transparentne i odgovorne državne kompanije u Crnoj Gori« podržan od strane Ministarstva vanjskih poslova Kraljevine Norveške ukazao je na neophodnost unapređenja transparentnosti kada su u pitanju saobraćajna preduzeća u Crnoj Gori. Imajući u vidu da su u pitanju institucije koje imaju poseban stepen autonomije, njihova uloga u državnom aparatu trebala bi da bude ispraćena apsolutnom transparentnošću u radu.

Ćutanje administracije na primljene upite kao i njihovo odbijanje ukazalo je na aktivan pristup sakrivanja podataka od značaja za javnost od strane određenih kompanija čime javnost ostaje uskraćena za nepoznat obim dokumentacije koja se tiče potrošnje sredstava svih poreskih obveznika.

Istraživački tim BIRN Crna Gora došao je do zaključka da je i kod nekih formalno odobrenih zahtjeva za slobodan pristup informacijama, pristup određenim, potencijalno kontroverznim informacijama, ograničen ili cenzurisan čime se ostavlja prostor za indicije o malverzacijama u poslovanju.

Pet od osam preduzeća nisu direktnim putem dostavila podatke o prihodima rukovodstva što implicira da su iznosi koje na mjesečnom nivou prihoduje rukovodstvo kompanija u disproportiji sa primanjima državnih funkcionera istog ranga. Takođe, politika dodatnih prihoda ostaje podložna špekulacijama imajući u vidu da veliki broj dodatnih prihoda nije dovoljno precizno identifikovan kroz izvještaje o prihodima i imovini podnjetim Agenciji za sprečavanje korupcije.

Nedostatak dijela tražene dokumentacije uslovio je da sve zloupotrebe nisu mogle biti obuhvaćene kroz samo tri objavljena novinarska teksta. Iz ovog razloga redakcija BIRN-a Crna Gora odlučila je da kao nastavak ovog projekta objavi priče proistekle iz prikupljene dokumentacije u budućnosti.

Na osnovu analize prikupljenih podataka BIRN Crna Gora napravio je set sljedećih preporuka za unapređenje:

1. Većini posmatranih preduzeća nedostaje transparentnost kada je u pitanju pristup podacima koji u skladu sa Zakonom o slobodnom pristupu informacijama nisu, niti zadovoljavaju kriterijume kategorizovanja stepenom povjerljivosti. Pristup podacima koji se tiču javne potrošnje mora biti dostupan javnosti u svim segmentima, proaktivno, na internet stranicama ovih kompanija.

-
2. Posmatrane kompanije moraju učiniti dostupnim svoje pravilnike o naknadama koji utiču na uvećavanje osnovne zarade članova rukovodećih tijela kroz bonuse, stimulanse i ostale naknade imajući u vidu da su članovi ovih tijela nerijetko postavljeni na te pozicije političkom distribucijom mjesta u upravnim i sličnim odborima.
 3. Kompanije u državnom vlasništvu se moraju uzdržati od ignorisanja zahtjeva poslatih korišćenjem Zakona o slobodnom pristupu informacijama. U ovakvom ponašanju prednjače Aerodromi Crne Gore. Važno je razumjeti zainteresovanost javnosti za potrošnju u javnom sektoru, imajući u vidu obim sredstava kojima se raspolaže, te obezbijediti puno poštovanje Zakona i rokova koji su njime propisani.
 4. Agencija za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama mora unaprijediti svoje kadrovske i administrativne kapacitete sa ciljem ubrzavanja postupka odgovora po žalbama koje ih čini uskim grlom u postupku pribavljanja informacija kod subjekata koji ih aktivno sakrivaju.
 5. Državna revizorska institucija treba u svoj plan revizija hitno uvrstiti preduzeća Aerodromi Crne Gore i Monteput d.o.o. zbog osnovane sumnje da aktivno krijući podatke čine zloupotrebe u poslovanju. Ista institucija treba da uvrsti i Luku Bar u subjekte revizije za 2026. godinu imajući u vidu da je ova kompanija sklopila veći broj ugovora iz oblasti radnog prava od svih ostalih monitoring subjekata zajedno, kao i dodijelila najveće iznose za sponzorstva i donacije.
 6. Sva pravna lica u državnom vlasništvu moraju personalizovati sve poslovne platne kartice koje se koriste od strane menadžmenta kompanije sa ciljem minimiziranja i lakše lokalizacije potencijalnih zloupotreba.
 7. U vezi sa postupnim povećanjem broja zaposlenih koji raste iz godine u godinu potrebno je uspostaviti punu, redovnu i transparentnu kontrolu ovih preduzeća od strane nadležnih inspekcijskih tijela, kako bi se prevenirale odnosno spriječile zloupotrebe javnih sredstava kroz nezakonito, arbitrarno ili političko zapošljavanje.
 8. Skupština i Vlada Crne Gore preko nadležnih tijela moraju obezbijediti odgovarajuću pravnu regulativu kojom bi bili u potpunosti definisani iznosi, oblasti i kriterijumi koja pravna lica u državnom vlasništvu mogu koristiti na godišnjem nivou za davanja kao što su donacije, pomoći i sponzorstva. Ista regulativa morala bi, u cilju postizanja potpune transparentnosti, navesti obavezu subjekata da dokumentaciju koja prati ovaj postupak učini javnom putem redovnog ažuriranja dokumentacije ovog tipa na

svojim veb-stranicama.

Kroz jasne propise, javnu dostupnost podataka i odgovornost upravljačkih struktura, država može spriječiti rasipanje novca i ojačati povjerenje građana u institucije. Kontrola troškova reprezentacije, donacija, zapošljavanja i sličnih izdataka nije birokratska formalnost, već temeljni čin odgovornog upravljanja – pokazatelj da su javna preduzeća zaista u službi javnog interesa, a ne privatne udobnosti onih koji njima rukovode.

XXI ANEKSI

- Aneks 1 – Tabela – pregled podataka iz finansijskih izvještaja
- Aneks 2 – Tabela – pregled sponzorstava i donacija
- Aneks 3 – Tabela – pregled potrošnje sa kompanijskih kartica
- Aneks 4 – Tabela – pregled prihoda članova rukovodstva
- Aneks 5 – Tabela – pregled konsultantskih usluga
- Aneks 6 – Tabela – pregled advokatskih usluga
- Aneks 7 – Tabela – pregled medijskih usluga
- Aneks 8 – Tabela – pregled troškova hotelskog smještaja i ugostiteljskih usluga
- Aneks 9 – Tabela – pregled troškova avio karata
- Aneks 10 – Tabela – pregled dodijeljenih otpremnina
- Aneks 11 – Tabela – pregled dodjeljenih stambenih kredita/dotacija
- Aneks 12 – Tabela – pregled sklopljenih ugovora o radu
- Aneks 13 – Tabela – pregled sklopljenih ugovora o djelu
- Aneks 14 – Tabela – pregled sklopljenih ugovora o angažovanju trećih lica
- Aneks 15 – Tabela – pregled sklopljenih ugovora putem agencija za posredovanje u zapošljavanju

Biblioteka:

Sva dokumenta dobijena putem Zakona o slobodnom pristupu informacijama, Agencije za sprečavanje korupcije, portala Taxis i dokumentacija preuzeta sa veb-sajtova institucija koje su predmet monitoringa dostupna je na sajtu BIRN Crna Gora – www.birn.me

Projekat „Transparentne i odgovorne državne kompanije u Crnoj Gori“ se implementira uz podršku regionalnog projekta Smart Balkans – Civilna društva za povezan Zapadni Balkan koji implementira Centar za promociju civilnog društva (CPCD), Center for Research and Policy making (CRPM) i Institute for Democracy and Mediation a finansijski podržava Ministarstvo vanjskih poslova Kraljevine Norveške.

Sadržaj istraživanja je isključiva odgovornost BIRN Crna Gora i ne odražava nužno stavove Centra za promociju civilnog društva, Center for Research and Policy Making (CRPM), Institute for Democracy and Mediation i Ministarstva vanjskih poslova Kraljevine Norveške.